Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ШИНАР, 15 июнь, 1976 шу. • № 73 (5300). • Мах 2 кеп.

КПСС Центральни Комитете

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТО ТIАИЙЦАБ

«КПСС XXV СЪЕЗДА РЕШЕНЕШКА ХЬЕЖЖА ПАРТИЙНИ ДЕШАРА ДЕКХАРИЙ ХЬАКЪЕХЬА» БОЛА СОЦАМ

КПСС ЦК соцам тIа белгалдоаккх, парте членаштен парте боацараштен марксистско-ленински образовани ялара даькъе партийни организацешка дикка болх баьлга. Партийни дешара системе марксизма-ленинизма классикий произведенеш а КПСС документаш а Iомаду, парте истори, политически экономи, философи, Iилман коммунизм, экономикан доалдарен лардаш Iамаю 20 миллион совгIача саго. Шерра яьржай иштта комсомольски политпросвещени, къахьегамхой экономически образовани, коммунистически къахьегама школаш, халкъа университеташ. Цу дерригне аьттув боалийт коммунистийн парте боацарийн идейно-политически боарам лакхбе, коммунизм хьалъяра декхараш кхоачашдеча цар хьинар лакхде.

Цунца цхьана КПСС ЦК-ас хIанзарча хьалашка партийни образовани лулга КПСС XXV съездо оттадаьча чурчен арахьарчен политика, парте идеологически балха декхарашка хьежжа дIахо а эргадаккханза даргдоацаш лерхI. Партен халкъен революционно-эргалоний гIулакхий кIоаргалон дIадаржарон, Iилмен техникен, экономика а социальни отношенеш а дегIаяхкаро, советски наьха кхетами хьал-торон лакхъяларо, дунен халкъашта юкъерча хьале социализмана аьттув болча оагIорахьа доккхий хувцамаш хиларо, дунен арене буржуазнии ревизионистски идеологеца лоаттабу къовсам дIахо а чIоагIбанза барг ца хиларо парте членаштен дуккхача нахян идейно-политически кхетам балара даькъе партийни организацешта тIа-тIа доккхагIа дола декхараш хьалхашка увтт.

Коммунисташта, берригача къахьегамхошта Маркса—Энгельса—Ленина идейни тIехьлен, КПСС исторически опыта знанеш яла, парте политика дика кхетае, коммунистически идеологе, советски патриотизман пролетарски интернационализман принципаш лорае, Iилман позицешкара обществени вахаре хулача кердача явленешта мах бе а практически балха тIа нийса выводаш е а ховргдолаш кхетам бала декхарийла да марксистско-ленински дешар. Коммунистий идейно-теоретически дешар тоаделга парте мугIараш дIахо а кхетаделга чIоагIдар, къахьегамхошта кьалхашка парте члений сий айдар, партийни организацей денал чIоагIдар санна лерхI КПСС ЦК-ас.

КПСС XXV съезда решенешка хьежжа коммунистийн парте боацарийн марксистско-ленински образовани дIахо дегIайоалаяра практически гIулакхаш чакхдоахилга, дешара чулоацам тоабелга, цун теоретически боарам лакхбелга союзни республикай компартешта, парте крайкомашта, обкомашта, окружкомашта, горкомаштен райкомаштен, юххьанцарча партийни организацешта могадаьд КПСС Центральни Комитето. Къаьстта теркам тIабохийт:

— цаI бола хьекам хиларах тарра йола марксизма-ленинизма керттера принципаш, КПСС исторически опыт, КПСС тIехъхьарча съездий а цун ЦК Пленумий а решенешка, КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева, парте кхычча кулгалхой выступленешка, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болама документашка хьахьекха дола теорена юкъе дихьа творчески хIама кIоаргга Iомадара;

— парте теории политикен органически цхьана, коммунистически вахарца, КПСС дунен халкъашта юкъерча балхаца, идеологически къовсамца айхха бувзам болаш Iомаяра;

— Iомаяь знанеш наьха вахара йиза юкъехкахьара, вай общество дегIаахара актуальни проблемаш къоастаеча царца кулгалдара.

ХьатIайоагIача ханарча партийни дешарен массови пропагандан керттера декхар лерхI КПСС ЦК-ас «КПСС Центральни Комитета Отчет а чурчеи арахьарчеи политика парте аргIанара декхараш а» яха новкъоста Л. И. Брежнева доклад, «1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегIабоалабара керттера лостамаш». КПСС XXV съезда кхыйола материалаш Iомаярах, цох съезда решенеш хаддаьза кхоачашъяра предпосылкех цаI а лерхIаш.

Парте съезда материалаш кIоаргга Iомае лерхIаш съездо кийчаь КПСС теорен политикан актуальни дешаш Iомадара 1976—1978 шерашка курсаш юкъейоалаю. Партийни образоване система юххьанцарчен юкъерчен звенонашта доагIаш дола пособеш кийчде тIадиллад.

ХIанз йолаш йола дешара планаш дIахо йодача хана кердача предметашца хьалйиза лаьрхIад. Общества вахара закономерносташ, марксизм-ленинизм хьахилар, дегIаахар, цун идеяш йолаш йолча социализме, дунен революционни процессе кхоачашхилар довзийташ йола марксистско-ленински хьехама лардаш Iомаяра популярни курс юкъейнхьай юххьанцарча звенона. Юкъерча звенон дешархошта кийчъе лаьрхIад марксизма-ленинизма лардий курс, социализмахи коммунизмахи, хIанзарча хана советски общество дегIаахара йолча КПСС положенеехи выводехи болча хьехама, марксизма-ленинизма интернациональни характера, из Коммунистически парте хаддаьза кхоачашдеш хилара цу чу теркам тIа а бохийташ. Лакхерча звенона йохкаргья дегIаенача социализма теорен практикан, КПСС экономически, аграрни, социальни политика, вахара социалистически сурт-сибат, дунен халкъашта юкъерча отношеней, советски арахьарча политика керда дешара курсаш.

КПСС ЦК-ас белгалдоаккх советски наьха образованноста хIанзарча боараме, эшаш дола литература, информаце низ бола средстваш хиларца революционни теори Iомаяра керттера метод хиларах тарра политически самообразовани кхы а боккхагIа лоархIам болаш хилар. Дешар дешача хана цIерагIа юкъейоалае еза теоретически конференцеш, семинараш, собеседованеш, практически заданеш кхоачашъяр, рефераташ кийчъяр, социально-экономически анализ яр санна йола боккхагIа пайда боалаш йола формаши методаши.

Сопам тIа теркам тIабохийт марксистско-ленински образовани яра хаддаьза дифференцированни гIулакх динза даргдоацаш хилара, предмети дешара формей харжара шийдоIамера принцип цIенхаштта лелае езаш хилара. Цунца цхьана дIадех шоай идейно-теоретически боарам лакхбара коммунисташа беча балха лоаттабеш бола тIахьожам лакхбелга, политически экономически дешарца абстракто-просветительски гота утилитарни гIулакх леладеш хилар дIадоаккхилга.

ЛоархIаме да берригача коммунисташен эггара хьалха кулгалхошен хаддаьза шоай идейно-теоретически боарам лакхбара беш бола болх къахьегамхошта коммунистически кхетам луча хьинаре дакъа лаьарца вIаши дувзаш леладар.

Йолаш йола дика опыт ларде а лувцаш, КПСС ЦК партийни комитеташта могаду марксизма-ленинизма университеташ дегIайоалаелга, коммунистийн парте боацарийн актива, кулгалдеча болхлой, идеологически кадрай идейно-теоретически боарам лакхбара, пропагандисташи политинформатораши кийчбара эффективни формаех цаI уж хилара тарра. Де эшаш моттиг йолча союзни республикай компартей ЦК-та, парте крайкомаштен обкомаштен бокъо еннай, республика столицай, краяйи областийи централ парте горкомий марксизма-ленинизма университетех союзни республикай компартей ЦК-ай (областашта йийкъа йоацача), парте крайкомийи обкомийи марксизма-ленинизма университеташ е, уж политически просвещене цIеношта кара дIа а луш. ХIаьта республика, края, областа доазон тIа йолча кхыча университетех цар филиалаш ю, парте йоагI-йоагIача горкомашен, райкомашен царна кулгал а деш.

КПСС Центральни Комитето союзни республикай компартей ЦК-та, парте крайкомаштен обкомаштен, ВЛКСМ ЦК-на, ВЦСПС-а, «Знание» общества Ерригсоюзни правленена, министерстваштен ведомстваштен декхар тIадиллад марксизм-ленинизм Iомаяра йолча массови формай: комсомольски политпросвещене, къахьегамхой экономически дешара, коммунистически къахьегама школай, халкъа университетий теоретически боарам дIахо лакхбаран уж пайданегIа хургйолча тайпара лелаяран хоадам боллаш гIулакхаш тIаэцилга; советски наха идейно-политически, патриотически, интернациональни, къахьегамен нравственнии кхетам луча, шийна тIадиллача гIулакхаца, ший балха дикал айярца хIара къахьегамхочун бехктокхам лакхбеча цар лоархIам айбар Iалашделга.

Партийни комитетий теркам тIаэзаб пропагандистски кадраш а беш бола болх тоабе безаш хилара, из деча хана лоразгIа ца доалаш пропагандистски кадрай йоакхо е, хаддаьза цар знанеш шерье, говзал лакхъе езаш хиларах йола ленински указанеш ларде а лувцаш. Пропагандисташ дикагIа хьахоржилга, цар теоретически методически дешар, царна информировани яр, балха опыт дIа-юха эцар тоаделга Iалашде деза. Пропагандисташта творчески къахьегара хьалаш хьаде деза, коллективаш экономически социальнои дегIаккхувлара декхараш дIадовзийтаран практически кхоачашдаран уж юкъеоза беза. Пропагандистий болх эггара лоархIамегIа йола партийни поручени санна лархIа, цар беркате къахьегам хоастабе беза. Партийни комитеташта тIадиллад политически просвещене цIеной, кабинетий болх тоабара, уж квалифицированни йолча кадрашца чIоагIъяра де эшар делга.

Центральни газетийи журналийи редакцеи, Центральни телевидени Ерригсоюзни радиои декхарийла я марксизм-ленинизм Iомаераштa новкъостала статьяй циклаш, консультацеш, къахьегамхой политически экономически дешара, пропагандистски балха теоретически дешаехи практикахи передачаш елга вIаштIехьдаккха. «Политическое самообразование» яхача журнала болх пропагандисташтен шоаш теори Iомаераштен теоретически методически новкъостал дара, партийнии комсомольскии дешара опыт хьахьокхара тIаберзабелга хьацийхал. Къахьегамхошта экономически образовани лулга Iилма-методически хьисапе Iалашдеча «Экономически газета» лоархIам лакхбе лерхI.

Юрташкара хоамаш

НАЗРАНОВСКИ РАЙОН

Назрановски района боахамашка сихбенна бIаьсти дIайийнача хIамашта гIулакх деш ба. Массанахьа чакхбаьннаб шекара свеклашта химически оасар даь.

«Экажевский» совхозе дIаболабеннаб коларацки бумбарга духьала хлорофос яха молхаш тоха. Шоай кхашта дика гIулакх деш хиларца белгалбаьннаб Социалистически Къахьегама Турпала Албогачиев АртагIа, Аушев Юсупа, Угурчиев Iамирхана звенонцара механизатораш.

Района боахамашка хIанз йоакхо еча керттерча гIулакхех цаI да доакъар кийчделга. Из болх дIаболабаь дукха ха ене а хIанзе бIаьш тоннаш сенаж еллай, 100 тонн гаргга йол аргIах вIашкатехай, 61 тонн витаминни хьоар кийчдаьд.

—Тха районерча механизаторий хьинар айдаьд вай мехка хьалха латтача юрта боахама механизаторашка нн. А. В. Гиталовга, М. И. Клепиковга, Т. Ахуновайга, кхьчарга КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева яздаьча письмос, — йоах юрта боахама производственни управлене начальника М. Котиева. — Из письмо дийшача тха трактористаша, комбайнераша дош деннад дерригa ка бола ялат лоацача хенен да ца дойташи чуэца.

Района боахамашка 74 комбайн я. Царех 60 кийча я. Вожаш а укх гаргарча деношка тоаяь йистеяргйолаш я. Цар тIа болх бе кадраш а йолаш я. Нагахьа санна шин сменагIа болх бе комбайнераш ца тоъе, ялат чуэцара юкъеозаргба комбайнера говзал йола предприятешкара механизатораши шофераши.

СУНЖЕНСКИ РАЙОН

«Июнь — хьинарерча къахьегама бутт» хиларах тарра болх а беш хьайбашта 1,5 шера кхоачамхилал доакъар Iалащдара оарцагIбаьннаб Сунженски района юрта боахамашкарен, предприятешкарен, учрежденешкарен болхлой.

Доакъар Iалащдара колхозаштен совхозаштен доккхагIо хилар 5—6 июнен, иштта дIадахача шоаттдийнахьен кIирандийнахьен (12—13 июне) дуккха нах вра а боалаш къахьегарах.

Хьалха дIадахача шоаттдийнахьен кIирандийнахьен доакъар кийчдеш 3220 саг хилар, царна юкъе предприятешкарен организацешкарен вена 938 саг а волаш. Цу шин дийнахьа 890 тонн сенаж еллар цар, 375 тонн йол аргIах вIашкатехар, 136 тонн витаминни баьций хьоари гранулаши кийчйир.

— ДIадахача шоаттдийнахьен кIирандийнахьен хьалхарча шин дийнахьа санна болх бе вIаштIехьдаланзар тха догIа делхарах, — хоам бир тхога КПСС Сунженски райкома шоллагIча секретара Ф. Цуровас. — ХIаьта а 2105 саг хилар колхозашкен совхозашкен доакъар Iалашлеш. Цар аргIаш деш вIашкатехар 100 тонн йол, 460 тонн сенаж еллар, 46 тонн витаминни хьоари гранулаши кийчйир.

Къаьстта овсаре къахьийгар 1,5 шера кхоачам хилал хьайбашта доакъараш Iалашдара инициатораш болча «Путь к коммунизму» яхача, Ленина, Кирова, XIX партсъезда цIерагIча колхозашка, иштта кхыча боахамашка.

М. РАШИДОВ.

АЧХОЙ-МАРТАНОВСКИ РАЙОН

Хьинаре къахьегаш ба хIанз Ачхой-Мартановски района «Самашкинский» совхоза доакъар Iалашдераш. БIаь кхоъ гектара тIара люцерна а хьекха культурни даьгIенашкара буц чуэнаш ба хIанз кхоалагIча отделене механизатораш.

Къаьстта дика къахьег буц хьокхаш боахкача Малочиев Iалаудина, Зунзулаев Моваде. Сиха гул а йий хьаэц хьекха буц стогометателаш тIа болх беш болча Наметкин Николаен Михиев Владимирен.

Хьекхача баьцах 60 тонн баьций витаминни хьоар даьккхад, 110 тонн сенаж еллай кхоалагIча отделене.

ШоллагIча отделенера доакъар Iалащдераш Сунженски дукъа тIарча культурни даьгIенашкара буц хьокхаш ба. Из болх беш ба Октябрьски Революце орден лелаеча Базиев Найнус кулгалдеча кхоалагIча бригадера механизатораш Буриев Iумар, Бисаев Абухаид, кхыбараш. Балха нормаш тIехкхоачаш ца еш ди дIадахийтац цар.

Г. ГРУЗИН.

Назрановски районе, Яндаре хьалъеш латт керда школа. Соахка март бетта еллар цун лард, хIаьта хIанз хьоахаш, кIираш тохаш боахк из хьалъеча «Чечингсельстрой» треста ПМК-432 гIишлошъераш.

Прораба Вагапов Ювнаса хьалхленца болх беш я укхаза гIишлошъерий бригадаш. Къаьстта дика кхоачашду шоай декхараш П. Местоева керте латтача отделочникий, Х. Лотыревай комплексни бригадаша. ГIишлошъераша дош деннад укх шера юртарча бераша керда дешара шу кердача школе дIадоладергдолаш школа йистеяккха аьнна. Цудухьа берригa низ тIабахийта шоай дош кхоачашде гIерташ къахьегаш ба уж.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа): штукатур - маляр Арсельгова Казбан, изолировщица Гандолоева Довхан, штукатур - маляр Кабитова Лоли, бетонщица Евлоева Захрат, штукатур - маляр Местоева Эсет.

И. ПЛИЕВА сурт.

МОНГОЛЬСКИ ХАЛКЪА-РЕВОЛЮЦИОННИ ПАРТЕ XVII СЪЕЗДАГА

Деза новкъостий!

Коммунистий а дерригача советски халкъа а цIерагIа Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето дег тIара моаршал дайт Монгольски Халкъа-революционни парте XVII съезда делегаташка, Монгольски Халкъа Республика коммунисташкеи къахьегамхошкеи.

Партеи халкъон социализм хьалъеш баьча боккхача кхолламеча балха итогаш ю шун съездо. Монгольски общества вахара ерригача сферашка, экономика айеча, монгольски культура тоаеча — массе метте бIаргагу болхлой классо, кооперированни аратства, халкъа интеллигенце са ца кходеш къахьегарах даьнна беркат. Дерригача халкъаца цхьана Монгольски Халкъа-революционни парте леррагIа кхоачашду исторически декхар — Монголе социализма материально-технически база хьаяь йоаккхилга, хьаувттаю мохк дIахо социально-экономически культурнои дегIабоалабара йоккхийи дегаш урауттадеши йола планаш.

Социалистически мехкий содружества низи сийи тIа-тIа дуккагIа чIоагIлуш латтача хана хул монгольски коммунистий лакхера форум. Ший интернационалистически политикаца, империализманен реакценен духьала хоадамболлаш лоаттабеча къовсамца, дунен халкъашта юкъера коммунистически болам, вай ханара дерригa антиимпериалистически, прогрессивни низаш кхотадара юкъе дакъа лацарца Монгольски халкъа-революционни парте хьинаре новкъостал ду демократически революционнии процессашта дунен событей лелама социализмо дикача оагIорахьара ю воздействи чIоагIъяра. Коммунисташа, дерригача машар безачеи демократически низаша бе а боагIаш къоабалбеш ба Азе машари кхерамзлен Iалашъяра тIаберзабаь МНРП-ес чакхбоаха принципиальни никъ.

Советски наха боча леладу вай мехкий традиционни доттагIал, вошал, барт-цхьоагIо. Хетараши лерхIараши чIоагIача марксистско-ленински цхьоагIон ларда тIа латта советско-монгольски юкъмоттиг, даим кердача чулоацамца йIаьхий а хулаш, социализми коммунизми хьалъеча лоархIаме фактор а хинна дIаэттай.

Ший XXV съезда решенешца хьалхле а лелаеш, Советски Союза Коммунистически парте ший низаш дIахо а тIадерзадаь лоаттадергда массе оагIорахьара цхьана леладу советско-монгольски гIулакхаш дегIаахийтара, дунен социалистически содружество чIоагIъяллийтара.

ЦIенача дег тIара лов тхона МНРП XVII съезда болх тоаме чакхбалар. Тхо дог тийша да, Монголе керда коталонаш яхарга, экономика, культура, халкъа хьал-торо дIахо айярга бодача наькъа тIа лоархIаме веха а хинна из съезд дIаоттаргхиларах.

Даькъала хийла Монгольски Халкъа-революционни парти — коммунистий-интернационалистий парти, социалистически общество хьалъеча монгольски халкъа денале авангард!

Тоалулда Советски Союзеи Монголеи халкъий вежарашха дола доттагIал!

Даькъала хилба машари коммунизми!

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ.

ХЬАЙБАЙ БОАХАМ ДЕГIАБОАЛАБАРА...

Укх деношка КПСС Назрановски райкома пленум хилар. «КПСС XXV съезда решенеша дIа ма-деххара общественни хьайбай боахам дIахо йодача хана дегIакхувлара района совхозий партийни организацешта хьалхашка латтача декхарех» лаьца доклад йир пленуме КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретара С. М. Бекова.

Пренешка къамаьлаш дир «Маяк» совхоза парторганизаце секретара А. Аушева, Назрановски совхоз-техникума директора М. Цокиева, «Октябра 40 шу» совхоза доаркас Р. Тимурзиевас, Назрановски совхоза Аьлти-Юртарча отделене МТФ заведующе Х. Костоева, Назрановски юртбоахама болхлой профсоюза райкома председатела М. Оздоевас, Назрановски юртбоахама управлене начальника М. Котиева, ветеринарни лабораторе директора М. Булгучева, «Назрановский» совхоза Барсукински отделене управляюще У. Мислаурова.

Пленумо тIаийцача соцам тIа КПСС Назрановски райком, райисполком, юртбоахама управлени, юртбоахама болхлой профсоюза райком декхарийла яьй хьайбай боахам КПСС XXV съезда решенеша дIа ма-деххара дегIаккхувлара района хIара совхозо де дезарий хоадам болаш йола план вIаштIехьъяккха, укх шера района боахамаша паччахьалкхенга 770 тонн дулх, 3300 тонн шура йохкилга, юкъарча хьайбашта 17700 тонн гIожа доакъар, 41300 тонн моша доакъар, 6600 тонн совгIа концентрированни доакъар кийчделга Iалашде.

С. БЕРДОВ.

ЯЛАТ ЧУЭЦА КИЙЧА БА

Доккхийи бехктокхамеи декхараш латт укх шера «Гудермесский» совхоза кхаш леладераштa хьалхашка. План 18,7 центнер йолаш хIара гектара тIара 20 центнер гурахьа дIайийнача культурай хьувкъам чуба, план 37 центнер йолча хIара гектара тIара 40 центнер дуга чуэца дош деннад цар.

ЛаьрхIар кхоачашдар духьа соахка гурахьа дена хьувкъам ма-могга дукхагIа кхебе йиш хулийта ерригa торонаш оарцагIъяьха болх беш хьа а боагIа.

Хьийга къа зехьа дайнадац. Из гуш да гурахьа юа культураш дIайийнача кхашка хьежача а. БоарамагIа листа тIа я дьиина ка биза боалаш дика хьувкъаш латт кIа, мукх. ХIаьта мукх дIабийна кха IажагIча бесса ласташ латт. Кастта чуэца болабергба мукх.

Из кампани дика вIаштIехьъяьккха чакхъяккхара йоагIа кийчо еш ба хIанз совхоза механизатораш, кхыбола болхлой.

— ИттлагIча пятилетке кхедергдола ялат кхай тIа юхе ца дуташ цIена чуэцара боккха теркам тIабохийт КПСС XXV съезда материалаш тIа. Цу гIулакха вай мехка юрта боахама къахьегамхой теркам кхы а чIоагIагIа тIабахийтар духьа «1976 шера ялат чуэцилга, юрта боахама продукташи доакъараши кийчделга Iалашдара кхы тIа а де дезарий хьакъехьа» лаьрхIа соцам бир КПСС ЦК-ас, СССР Министрий Совето. — йоах совхоза керттерча агронома Хамидов Сайдамина. — Парте чакхдоаха гIулакхаш советски халкъа хьал-торо тоаяра чакхдоахилга кхета а деш ялат чуэцара балхаш ма-хулла дикагIа чакхдахара шоай низ дIакхоача кийчо еш ба тха боахама механизатораш, специалисташ, кулгалхой.

Укх шера 800 гектар совгIа кIан мукхи, 1800 гектара тIара дуга чуда дезаш ба совхоза къахьегамхой. Уж культураш чуэцаш шовзткъа комбайн хургья. Царех 12 кIан мукхи чуэцар хургья, 28 дуга чуэцара вIаштIехьъяхя я.

Хьалхарча аргIагIа гурахьа йийна ялата культураш чуэца комбайнаш кийчъю совхоза механизатораша. Шийттанех цхьийтта тахан а кхай тIа болх бе араяха йиш йолаш кийча я. Ииса цаI — электрооборудовани тоаяр мара кхы эшаш хIама доацаш латт.

Лоацца аьлча, гурахьа ялата йийна культураш чуэца йолаc ерригa техника кийча я, аьнна ала мегаргдолаш да. Хьаккхари ардари къаьст-къаьста долаш кIа е мукх хьокхаш хургйола ерригa косилкаш а тоаяь кийча я.

Комбайнаш, косилкаш, хьувкъам чуэцача болх бергбола кхыйола техника тоаяра лаьрхIа моттиг къоастаяьй совхозе асфальт а йилла, гобаьккха карт а яь. Iуйрийна сецца хьабоалабу цига механизатораш, сайрийна ялх сахьат даьлча цIа а буг. Делкъийга гаьна йоацача бригадерча столове буг.

Лакхе дийцача тайпара гурахьа ялата дIайийна культураш чуэцача болх беш хургйола ерригa техника кийчъяь баьннаб механизатораш. ХIанз дуга чуэцаш хургйола комбайнаш тоае йолаяьй, из культура чуэца ха тIаккхача гаьна дале а. Ткъаь бархIнех пхийтта тоаяь яьккхай.

Къаьстта дика къахьег механизатораш Литвин Петра, Байсуев Султана, Селимсултанов Шамшида, Бекинин Исраила. Ди дIадахийтац царех хIаране балха норма юкъера лаьрхIача 160—180 процент кхоачаш ца еш. ХIаьта керттера дар фул аьлча, шоаш деш дар тешшаме хьадар.

— Цхьацца халонаш а нийслу тха балха тIа, — йоах комбайнаш тоаеча кулгалдеш волча механика Желудков Сергея. — Геттара хала хул республике эша цхьайола оатхал лаха. Цудухьа каст-каста Дагестане ваха везаш а хул. ХIаьта лехачоа корадоагIа, аьнна оалаш да-кх, иштта. Дукха халонаш ла езаш нийслой а, лехача тхона а корайоагIа эша, хилаза яргйоаца оатхал.

Хьувкъам чуэца кийчо еш духхьал техника тоаярах лалац гIулакх. Дукха кхыдола гIулакхаш да кхоачашде дезаш. Иштта техникаца болх бара говзал йола нах эш, кхыдар деза.

— ХIанз укх сахьате 36 комбайнер ва боахаме. Цул совгIа Калиновски юртбоахама училища а яьккха укх деношка цIавоагIаш кхы а ялх саг ва,— йоах Хамидов Сайдамина. — Уж ца тоъе ялат чуэцача хана оаха аьлча Гудермесски депора новкъостал де боагIаргболаш кхы а вах ба. Царца хьалхxе барт а баьб оаха.

Комбайнашкара хьатта, цигара паччахьалкхенна ялат дIаэцача пункте ялат дIаккхаьхьа дукха машинаш эшаргья. Боахаме йола шоай машинаш тоъаргьяц. Из а дийценнадац. Цу ханна мукх дIакхахьа машинаш лургйолаш «Сельхозтехника» Курчалоевски объединене кулгалхоица барт баьб совхоза.

Ялат сихеи дикеи чуда безам бале геттара лоархIаме да наьха балхацара безам совбаккхар.

Уж дешаш дувцаш совхоза парткома заседани хилар. Цига совхоза рабочкома председатела дийцар ялат чуэцаш болх бергболча наьха балхацара моральнии материальнии безам совбаккхара вIаштIехьйоахача мероприятех. Ялат чуэцаш хургболча комбайнераштa, шоферашта, кхыча болхлошта юкъе шерра социалистически яхь йоаржаергья. Яхьа итог хIара дийнахьа ергья. Хьалхара моттиг яьккхачоа карара кара тела цIе вымпели хьалхара премии лургья. Ахчан премеш теларгья шоай балха нормаш тIехккхоачашъеш къахьегача кхыча наха а. ДикагIболча болхлоех яздеш хIара дийнахьа «Молния» яха къахьегама листокаш арахецаргья. Белгалдир парткома заседане ялатаца йиза машинаш кхай тIара хьатта, цигара паччахьалкхенна ялат дIаэцача моттиге малагIча наькъашка гIолла ухаргья, халкъа тIахьожама контролераш латтаргбола моттигаш, дукха кхыдар.

Ялат цIенду, докъаду агрегаташ тоаеш, ялат докъадара вIаштIехьъяьха асфальт йилла моттигаш кийчъеш тIатеIIа къахьегаш ба хьатта болхлой а. Шиъ хьатта я совхозе. Ялат чуэца доладе мел дика кийчо яьй хьожаш комисси хиннай хьатташка. Цо гучадаьха кхоачамбоацараш дIадоахаш ба хIанз хьатта болхлой.

— Ялат чуэцара кампани дика вIаштIехьъяьккха чакхйоаккхаргхиларах шеко яц са, — йоах совхоза директора Белашова. — Цу гIулакхо торо хулийтаргья ялат кийчдара укх шера тIаийца социалистически декхар толамца кхоачашде.

М. ХАМАТХАНОВ.

Пропагандистех дола дувцараш

ЛАДУВГІАРИЙ ХЬИНАР АЙДЕШ

«Къахьегамхой экономически дешар тоадарах» КПСС ЦК соцам тІа белгалдаьд коммунизм хьалъяра вай заман кулгаллара болхлошта, дукхача къахьегамхошта экономически знанеш ялара лоархІам тІа-тІа лакхлуш латташ хилар. Из соцам кхоачашбара керттера деххар тІадуж, коммунистически къахьегама школашта. ХІана аьлча кертерча даькье цар кхоачашду къахьегамхошта экономически образовани ялара дехараш.

Грозненски производственни швейни объединене болх беш хиннача коммунистически къахьегама школаех цхьаннена — № 1 йолча филиале йолчоа — кулгалдеш я кадрай отдела инспектор коммунист Нина Михайловна Жабко. Из керте латтача школа ладувгІархой укх шера «Экономически знаней лардаш» Іомаеш хилар. Нина Михайловнас еча занятешта дукхагІа белгало йолаш дар фуд аьлча, из да ладувгІарий сакхетам чу кІоаргга лер юташ, цар теркам тІаозаш, пропагандиста уж вІаштІехьъяха хар, говзал лакха хилар. Цун балха маьхе дар да Іомаеча материала теоретически положенеш моттигерча материалаца, таханарча ден проблемашца, коллектива хьалхашка латтача декхарашца айхха ювзаш из хилар.

20 сат деша вагІа цун школе. Къаманга, образованега, къахьегама стажага диллача тайп-тайпара я ладувгІархой контингент.

Къахьегама ветеранаш ба швея-мотористка Валентина Владимировна Яковлева, Алла Григорьевна Шаталина, Валентина Петровна Жуковская, Валентина Кузьминична Большова. Ткъо шу совгІа ха я цар укхаза къахьега.

Царца цхьана къахьега болабеннаб дукха ха йоаццаш № 26 йола профессионально-технически училище яьккха мехкарий Богаевская Лида, Дубзаева Хьава, Дакаева Малика, Зубайраева Кульсум. Ца хоаш нийсбеннабац уж къахьегама ветеранашца цхьана. Пропагандиста хетачох, коллектива дикагІа йола традицеш Іомае мехкараштa новкъостал ду ветеранаша. Экономически знаней лардаш Іомаеча школа 20 ладувгІархочох 16 саг коммунистически къахьегама ударникаш ба, юхебисараша из цІи яккхара тІехьа къовсам лоаттабу. ЛадувгІархо А. Г. Шаталина «Объединене заслуженни швейник» яха значок лелаеш я. Жуковскаяс — 1974 шера «Социалистически яхье котвальнначоа» яха сийлен Знак лелаю.

Нина Михайловна шийн занятешка ладувгІархой теркам тІаоза гІерт новаторий, производстве хьалха латтарий балха. ГІулакх кІоаргга довзаш ше хилара тарра, дика вІаштІехьдоал пропагандиста теоретически выводаш хІара дийнахьарча вахарца, коллектива гІулакхашца бувзам болаш юваа. Иштта «Социалистически яхь вІаштІехьъяккхар, хьалха латта опыт — ерригача коллективашта» яхача темах занятии хилар цун. Цу занятe Н. М. Жабкос дукхагІа терко еш йийцар «Лакхача дикален къахьегама овсарлени бригада» яха цІи яккхара тІехьа социалистически яхь дІайолаяьча Къахьегама Шеча Байракха ордей лелаеча Яковски льнокомбината ткачихай А. В. Смирновай балха опыт. Из болам шоай объединене чІоагІа хьаллацарах дийцар цо. 18 бригадо «Лакхача дикален балха овсарлени бригада» яха сийлен цІи яккхай швейни объединене.

Нина Михайловнас кулгаллеча кружока берригача ладувгІархоша хьинаре дакъа лоац «ХІара денна — дикала Знак» яхача боламе.

Дукха болх баьб пропагандиста филиале хьалха латтача болхлочун Шиновская Валентинай балха опыт массанена дІайовзийташ а Объединене массанел хьалхагІа, кхаь шера, кхоачашйир В. Шиновскаяс шийн пятилетка Баракъа тІерчен чутехача кІадан деталашта оснородкен нумерации елга 4 минутан 12 секундан чакхдоакх цо технологически схемах 7 минути 8 секунди йоагІача метте. Шиновская Валентинай балха опыта пропагандиста дукха терко яр бахьан доацаш дац. Цо из хІана ю аьлча, школа ладувгІархочо, къоначa швеяс Дурова Надяс из операци чакхйоаккхаш балха нормаш кхоачашъяцар. Хьалха латтача швеяс болх мишта бу хьажа аьнна яхийтар из пропагандиста. Цул тІехьагІа Нина Михайловнас даим бІаргкхоабар йоІа шийн производственни заданеш кхоачашъяра тІехьа, из йолча балха участке йодар, мастерца къамаьл лора. Юххера шийн балха нормаш кхоачашъе йолаелар, балха говзала къайленаш язза йоІ.

ЛадувгІархоша боккха пайда эцаш, цар теркам тІаозаш чакхъяьккхар Нина Михайловнас «Къахьегам Іилмаца ларда тІа вІаштІехьбаккхари дисциплина чІоагІъяри» яхача темах хиина заняти а. Ше беседа еш укх тайпара цифра йоалайир пропагандиста: цхьан минута цар филиало цхьа костюм тийга йоакх. Цу цифрашка хьежача ладувгІархоша кхетадир къахьегам лерттІа вІаштІехьца баккхарах предприятена доккха зе хулаш хилар. — ХІаьта мел ха йов, — аьлар пропагандиста, — ханал хьалха вай балхара дІаахарах, ханнахьа балха хьа йа ахарах, даьсса хабараш дувцарах.

Заняте къамаьлаш дир болхлоша комсомолкаша Богаевская Лидияс, Дубзаева Хьавас, Дакаева Маликас. Къахьегама дисциплина телхаерашца шоай коллективаша лоаттабеча къовсамах лаьца дийцар цар. «Комсомольски прожектора» штабо рейдаш ю, сатирически листокаш арайоах, халкъа тІахьожамхой рейдаш чакхйоах коллективашка къахьегама дисциплина телхаераш гучабоахаш.

«Материалаши ресурсаши кхоярах» яхача темах пропагандиста яьча заняте ладувгІархошта юкъе бІарчча дискусси хилар. ЧІоагІа терко еш ладийгІар массане а Большова Валентинас даьча къамаьлага. Ткъаьн пхиъ шера болх баьб цо фабрике.

— Цхьайолча хана чІоагІа халахет, — аьлар цо. — вай къоначa швеяша кхом ца беш фурнитура йоаяра бІарахьежа. Цкъарчоа хета тарлу тай а доаллаш таь вординг, чопилг нувхаш кхувсача дІаккоссар лоадам болаш хІама дац аьнна. Лоадам боацачох хьахул зехьа довш дола доккхадар в. Кхом бар — из вай йоккха ресерв. Шийн къамаьл чакхдоаккхаш цо шевар тІахьийхар кхом бара тІехьа къовсам боаржабе.

Хьинар айденнача хьалашка Іомае болабелар кружока ладувгІархой КПСС XXV съезда материалаш. Къаьстта дика вІаштІехьъяьккха хилар цар заняти КПСС ЦК отчетни доклада шоллагІча разделах лаьца. Цу раздела тІа ювц нийслагІча пятилетка итогаши тІехьа тІайоагІача хана парте экономически политика керттера декхараши.

Ше къамаьл деш Н. М. Жабкос халкъо дукхагІа хоатташ дола товараш арахеца, торговле, общественни кхачан, наха бытовой гІулакхаш деча болхлошка дикагІа, инициатива йолаш къахьега, хьалха латтача болхлоша нийсле яхаш КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева яьча доклада тІара дешаш доаладир. Шийн къамаьл предприяте вахарах лаьца хоадам болча масалашцеи фактащеи чІоагІдир пропагандиста.

— Мехка экономика чІоагІъеча доагІаш дола дакъа юкъедахьа гІерт вай, швейникаш, — йоах цо ше къамаьл даь йоалаш. — НийслагІча пятилетка план ханал хьалха кхоачашйир объединене. Пятилетка массанел хьалхагІа кхоачашъяьрех я вай филиала коллектив а. Пхе шера «НСО-73» яха продукци 163,8 эзар сома арахийцай. КПСС XXV съездо къахьегама хьинар айдаьча вай филиала къахьегамхоша дош деннад шера планал совгІа 100 эзар сома продукцена реализани е. Коллективо хІанз шийн беррига низ тІабахийтаб из дош кхоачашдара.

Коллектива вахарца айхха ювзаш занятеш чакхъяхаро пропагандиста новкъостал ду занятешка ладувгІархой теркам тІаоза карагІаларал совгІа цар къахьегама хьинар айде, шоай балхацара цар бехк-токхам лакхбе. Коммуниста Нина Михайловна Жабкос бе ча лоархІамечча балхах доккха беркат доал.

К. СОРОЧКИНА,
КПСС Ленински района политически просвещене кабинета заведующи.

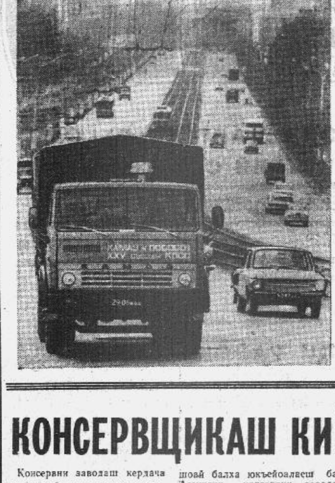

«КамАЗий» хьалхара парти Башкирерча «Волгоэлектросетьстрой» яхача треста № 19 йолча механизированни колонна автопарке кхаьчай. Цу низ болча 15 машина юкъе я заводской № 0000001 йола машина — автомобилаш ечар КПСС XXV съезда къахьегама совгІат кийчдеш хьаяьр. Из грузовик дІаеннай мехколонна дикагІ-волча водитела коммуниста Р. А. Хисмаева.

«КамАЗаш» болх бе безаш я Урала халяча лоамаш наькъашка. Уфа — Белорецк — Уфа яха цу тайпара хьалхара рейс дика чакхъяьннай. «КамАЗий» эксплуатационни дикал лакха хилар бакъду водителаша.

СУРТА ТІА: «КамАЗ» № 0000001 Уфа улицашка.

В. Вонога сурт.

ТАСС фотохроника.

КОНСЕРВЩИКАШ КИЙЧЛУШ БА

Консервни заводаш кердача сезона кийчъяра кхоачашде дезаш да лоархІаме технически декхараш. Цхьайола службаш дегІаахарца дувзаденна да уж. Масала, керттерчен гІонна йолчеи цехий мошносташ дегІаахарца дукхагІа эц Іи, хий, электроэнерги. Предприятешка а иштта объединене а боккха болх баьб организационно-технически мероприятеш кийчъеш, линешта, цехашта, гІонна йолча службашта ремонт яра графикаш увттаеш. Цу гІулакхо торо хилийтар де дезача балхашта нийса планировани е, уж чакхдаха дезаш дола ха йилла, материально-технически Іалашо яра тороваш тахна.

Объединене коллективо ремонт яра болх мишта лел хьожаш тІахьожам лоаттабелга система а хинна дІаэттад. Ханханнахьа директорий совете отчет тел предприятей кулгалхоша ремонтни балхаш мишта лел хайташ.

Кердача сезона консервни заводаш кийчъеча хана йолаш йолча оборудованена ремонт яра дешаш къесталаь ца Іеш, тишъеннача оборудованена метта кердаяр оттаю. керда цехаш хьаелларца дувзаденна дукхагІа низ бола технологически линеш болх бе йолайолийт. Масала, Самашкински консервни заводе хьалъяь йоалаш латт сийна горох чакхйоаккхаргйола керда цех. Цига хІанз оттаеча кердача линe торо хулийтаргья 1,5 миллион условни банка дукхагІа товарни продукци арахеца. сахьата итт тонн Іи лургйолча Іанара яьна деш дола пусконаладочни балхаш чакхдоалаш латт, пхи стерилизатор хургйолаш шеръеш латт автоклавни отделени.

Сменаш хувцалуча юкъагІа емкосташка шийлача хица банкашкара сийна горох цІелъергйола Краснодарски консервщиктий дикагІйола опыт шоай балха юкъейоалаеш ба Ассински консервни завода болхлой. Цо торо хулийтаргья производственни мощностех биззагІа пайда эца. Концентрированни томатопродукташта расфасовка яра йолча участке хьалха нийслуш хинна кхоачамбоацараш дІадахара дукха балхаш деш да заводе, вІашгІехьдоалийтаргда томатни линей производственни мощностех биззагІа пайда эца.

«ВНИИКОП» яхача системах пайда а эцаш кабачкови икра кийчъю лина эргаяккхара вІашагІъеллай оборудовани. цу гІулакхо лакхъергья пийшкий къахьегама овсарле, тоадергда болхлой къахьегама хьалаш. 4—5 эзар условни банка консерваш дукхагІа арахецаргья. Керда сезон йолалуча хана кийчача продукцена упаковка яра йола поточни метод юкъейоалаергья баьцадаарий цехе, цо торо хулийтаргья кийча продукци дІалуча участкера ялх болхло кхычахьа балха вахийш йолаш мукъавалийта, заводе йохаш йола банкаш кІезигъе. Шера цу гІулакхо 15 эзар сом пайда бергба.

Грозненски консервни заводе вІашагІъелла йоалаш латт сахьата кхо тонн нарсаш яша йохка низ хургбола поточно-механизированни лини, паро-масляни пийшкашка нийслуш хинна кхоачамбоацараш дІадоахаш да, механизаци еш латт тара йоацаш кабачкаш дІа-юха а кхухьаш уж дІаоттаяра долча балхашта.

Капитальни ремонт еш я Іанара яьшта, кийчъяьй бедала площадкаш, сомийн баьцадаарийн цехаш. цо кІезигагІа хулийтаргда зехьа довш дараш, тоалургда продукци дІаоттаяь лоаттаяра хьалаш, кийчъю продукци дикагІа хулийтаргья.

Генарий даьтта лоаттадара йола производство а дика кийчъяьй, цо торо хулийтаргья сменашка даьттана дикагІа учет лелае, зехьа ца доадайта а.

Октябрьски консервни заводе керда болх бе болаболийташ ба сахьата 10 тонн Іи кийчъергйола шолла гІйола яьй, цо вІашгІехьдоалийтаргда хадданза завода Іи Іалашъе, Іажий сийрда сок арахецара йола цех хьалъеш латт. Цунца цхьана хьалъеш латт кийча продукци лоаттаяра йола склад. Кхо литр йола банкащ йилара йолча процесса механизаци яьй. Цу заводе вІашагІъеллай хийи сийна горохи дІачу а увзаш лакхе механизированни хьисапе хьалъергйола башха-дика установка. Цу гІулакхо торо хулийтаргья йохаш йола банкаш кІезигагІа хилийта. Сийнача гороха транспортировка яра метод Іалаьмата дика хилар гучадаьннад. Цудухьа масса йолча заводашка юкъеяхьа лерхІ из метод, отраслевой лоархІам болаш а я из метод.

Профтехобразоване системе гІолла тайп-тайпарча профессех вола бІаь болхло кийчваьв ерригача консервни заводашта.

Цхьадола кхочамбоацараш нийслу консервни заводашта ремонт еча. Шийн хаьнахьа ремонт ещ бола болхлой хьакхувлац заводашка транспортаца, ремонтни бригадаш кхоачамболлаш Іалашъяц ацетиленацеи кислородацеи.

Ассински консервни заводе скважинашта бурув тохара балхаш а эсала лел (подрядчик «Чечингушводстроя» ПМК-1).

ХІанзлехьа сийна горох чакх а йоаккхаш керда сезон дІайолаяьй объединене консервни заводаша. Ремонт еш латта кхыйола цехаш а кастта кийча хургья.

В. ШЕВЧЕНКО,
«Консервплодоовощ» объединене керттера инженер.

ДУВЦАР ХАЛКЪА ІАЬДАЛЕХ ДА

КЪАМАНИ ДЫНЕИ ІАЬДАЛАШ БЕ-БАШХА ДА

ГІалгІай халкъа Іаьдалех лаьца дукккхачар шо-шоашта хетар дувцаш язъяь статьяши корреспонденцеши арайийнай «Сердало» газета тІа. Са а безам ба цу хьакъехьа сайна хетар ала.

МоллагІча халкъа къаман Іаьдалаши традицеши, сона хетачох а аз кхетадечох а, хоадам болаш исторически чулоацами къаман - психологически хьисапага диллача, башхалои йолаш я. Уж хьахиннай наьха общественно - производственни къахьегаме. Цар вахарца, естественно-географически, климатически, иштта кхыча хьалашца хоттаенна а я. Вай халкъа Іаьдалаш хьахилар дынца бувзам болаш дац. Цхьабакъда къаман Іаьдалаши традицеши хьахилара, дегІаахара процесса чІоагІа влияни яьй, хІанз еш а латт дыно.

Къаман Іаьдалаши традицеши дІайоалаш латт яхаш наьха сакхетам чу уйлаш хьал а хьеш вай вахаре керда, прогрессивни мел долчоа духхьале е гІерт мурдаш. Дына гІулакхаш тІара, традици а хинна дІаэттача къаьначун тІара уж бовлар къам дохкар санна лоархІ цар.

— Мишта, даьлах тешац хьо?! — бІарграш тІаух цар.— ГІалгІа веций хьо! ХІаьта шоаех бокъонца бола къаман Іаьдалаши традицеши хьалхоаттадераш а лерхІ. Къамани дыни гІулакхаш кегаденнад ды лелабеча наьха сакхетаме.

Масала, цхьайолча хана укх тайпара дешаш хьахоз: «Тха Іаьдал», «Тха ІаьдалагІа», «Тха Іаьдало могалац», иштта дІахо а. Фу яхилга да из — «Тха Іаьдал». МоллагІа шоаш та чакхдаккха ловш дола, къаман Іаьдалашца хьашт доаца гІулакхаш къаман традицеш я ала гІертилга да. ХІаьта «Тха Іаьдал» яхача дешай маІана цар юкъехьу дІаяхача замах юхедиса, дынца дувзаденна дола гІулакхаш. Цунца хоттаденна да халкъа Іаьдалаши традицеши советски сага хьашт доацача юкъерча бІаьшерений шариІатен Іадатен Іаьдалашца цар кегадеш хилар а.

Къабеннача даьй - ноаной, зІамагІбарий йоакхо еш, воккхагІчун сий деш Іаьдал да гІалгІай. Уж адамий вахаре эшаш дола дика гІулакхаш да. Цхьабакъда воккхагІвар лархІарахи цун сий дарахи дола Іаьдал цхьайолча хана хила дезача боарамал тІех а даьле реакционни а хиле дІаотт. Со ала гІертар фуд аьлча, из да общества хьашташта духхьала дале а воккхагІчо яхар кхоачашдеш моттигаш нийслуш хилар. Новкъосташта е лоалахошта эша гІо дар вай мехка халкъашта юкъе долаш хІама да. ХІара халкъа ши-шийн башхалонаш я цун. Дукха ха я из тайпа традици гІалгІайчеи нохчийи вахаре хьахинна а. Из дика традици цар дезала, тайпан гІулакхашта юкъера хьа а къаман хьисап лаьца дІаэттай. ХІаьта хІанз общественни лоархІам кхы а лакхбеннаб цун.

Белхий беш хІанз бІаргаго йиш я совхозийи колхозийи кхацика ялат, баьццадаараш чуэцача хана, хьайбашта доакъар Іалашдеча. Тха юрта Совета болхлоша хьайбай боахама лаьрхІа массехк тонн доакъар Іалашдир соахка. Из дика традици ма - хулла хьаллаца а дІахо яхьа а еза вай.

Цхьабакъда пролетарски интернационализма принципашта гаьна латташ дола во Іаьдалаш а да вай. Царех да, масала, гаргалонней везара-вовзарай тІа гІолла зуламхо хьаллацар, урдув даккхар, мехкарий удабар, дукха истий кхувлар, пхьа лехар, иштта кхыдараш.

Вайнаьха вахаре хІанз нийслуш да йоІах урдув даккхар. Къаман Іаьдалашца, гІулакхашца хьашт доацаш, из хилар массанена а шаьра хов. ДІаяхача замах вайна юхедисса, ма-дарра аьлча, дынгара хьадоагІаш дола нийрча, зуламе гІулакх да из. Кагийнах зуламерча наькъа тІа боах цо, кхалсага бокъонаш ІотеІаь. Из бахьан кхалсага а маІача сага а ираз дайна моттигаш дукха я. Урдувн шоргта ахча дІа а денна шийн воІа дукха ха йоацаш саг йоалайир тха юрта вахача Цечоев МаІаса Ахьмада. Цхьабакъда иззамо моттигаш тІехь - тІехьагІа кІезиглуш йоагІа тха юрта. Советски законех ЗАГСе регистраци а еш, урдувна цхьа кепиг ахча хьа ца эцаш шоай мехкарий маьре бахийтаб Хьусеней Шовхалей ДзангиевгІар, Марзиев Мусий Султана, кхыбараша.

Дукха зе ду дукха истий кхувлара Іаьдало а. ХІама хьа ца даран наьха чотах бахаран йола ислама къайлагІара форма я дукха истий кхувлар. Из айхха ювзаенна я саг йитарей йоалаярей шариІата Іаьдалца. Юрта Совета депутататаша зене дола Іаьдалаш наьха вахара юкъера дІадаха гІерташ кхетама болх чакхбоахе а цкъаза нийслу тха юрта из тайпа бІеха гІулакх. Иштта, тха юрта вахаш волча Дутаев Махьмада Ювсапа сесаги ворхІ бери кІал доллаше а низткъа мара 18 шу даланза йола Галаева ЮшаІа Іайшет йоалайир ХІаьта цун йоккхагІа йола йоІ а из ха йолаш я. ШоллагІа саг йоалаяьй Дзангиев Баматгире, Тумгаев Махьмада, кхыбараша.

Шенхаштта зе ду вай общественна кхелаша. Гаргалонгеи везара вовзарай тІагІолла зуламхо хьаллацар, къаьстта кхераме дола уголовни зуламаш къайлакхахьар санна дола гІулакхаш наьха вахаре чІоагІъду цар. ХІаьта даь зулам гучадаккха эттача хьаьнала къахьегача наха кхерам тІатувс.

Националисташей дына керте латтарашей каст-каста ювц даьй ханаш, ма-дарра аьлча, хьалхестаю дай баьха моттигаш, цар лоархІамах лаьца наьха дегашка зене уйлаш хьалхьею. Цар лерхІар къаьстта гуш да — вошал леладеча советски наьха барт бохабе гІерт уж. Советски патриот яхилга — эггара хьалха СССР гражданин хилар да. Цун даьхе ерригa Советски Союз я нохчо, эрсе, гІалгІа, иштта кхыча къаман саг из вале а. Советски патриотизма бокъонца болча кхетамца тарлуш дац цхьан хана дай баьха лаьтташ да яхаш цхьаболча гражданаша лаьттан участкаш шоай доале ерзае гІертилга.

ХІанз а нах Іехабу тха юрта болх беш йолча Кунта-Хьажийн Дени-Шейхен мурдий тоабаша. Цхьан юкъа лаьгІбир цар шоай болх, цхьабакъда из цхьан юкъа мара хиланзар, хІанз а наг-нагахьа гулалу уж. Царна дика довз регистраци яьза йолча дына тоабай хьакъехьара советски законодательство. Юрта Совето дІадовзийтад царна из. Кунта-Хьажий вирдах болча мурдий тхьамадаца Падиев Іаддал-Къаьдарцей Дени-Шейха вирдах болча мурдий тхьамадаца Галаев Янарсий Іаьлацеи беседаш яй юрта Совете, дына тоабаех дола закон царна дІадовзийташ.

ДІаяхача заман зуламеча гІулакхашта духхьала къовсам лоаттабара йола комисси вІашагІъеллай юрта Совете. Кагирхоштеи боккхийбараштеи юкъе кхетама болх къаьстта дика лелабу Тумгоев Ювсапа, Гапархоев Сулейма, Батажев Ахьмада, Мупсохоев Бексолта, Фаргиев Хизара, кхыбараша.

Шоаш деча къамаьлашка цар къаьстта теркам тІабохийт кагирхошта нийса кхетам балара, кхыча къамех болча нахаца уж Іимерза болаш хьалкхебара, дынеи халкъеи Іаьдалаш бе-бе хилар царна дІадовзийтара. Царна уж довзаро торо лургья дІаяхача заман дикагІа дола Іаьдалаш хьа а къестадеш водараш, вай заманца, вахарца товш доацараш дІадаха.

Вай кхетадеш хила деза, дына гІулакхашца безам хоттабаларо национализма наькъа тІа воахилга, социалистически къамаш гаргакхувлара новкъарле елга. Эггара хьалха кхетаде деза халкъа демократически культурей ислама нормаши вІаши тарлуш йоацилга. Иштта сий де деза кхыча къамий исторе, цар культура.

М. БУЛГУЧЕВ,
Сунженски района Красно-октябрьски юрта Совета председатель.

ВЦСПС къахьегам лорабара Ерригсоюзни Іилма - тохкама Тбилисера чиститут—йоккхагІъярех Іилман центр я. Цига кийчду наьха вахара а унахцІенонна а производстве кхерамзле Іалашъяра хьалаш хьадара де дезараш. Тохкамаш деш да Іаьржен бос болеи металлурги, лоаман промышленность санна дола халкъа боахама доакъош. Института лабораторешка хьаю кхерамзлен техника, ши-ше лоравалара, промышленни вентиляце, йІовхалах лоравалараи газах, демах цІенваларан, таташеи вибрацеи беш болча зенеча Іоткъама духхьала къовсам лоаттабара йола средстваш.

СУРТА ТІА: аэродинамикаи промвентиляцеи лабораторе. Аьрдехьара аьттехьа: технически Іилмай кандидат Кочубей Леонид, лабораторе заведующи Штромберг Яков, воккхагІвола инженер Шубитидзе Джемал мартеновски цеха миксерни отделене аэрацe макета юхе. Лабораторе специалисташа хьаяьй цехе оттае лаьрхха устройство. Цо торо хулийт хІама тІайотташ, тІера Іойоассаеш, йІоахъеш миксера юхе хьахула газаш, йІовхал помещенера сихха араяккха.

М. ДОТИКАШВИЛЕН
И. ДАВИТАШВИЛЕН сурт.
ТАСС фотохроника.

МЕХКДАЬТТА ТОХКАРИЙ ТОЛАМ

Дегаш хоздаьнна бар укх деношка Грозненски бурув тохара балхий управлене къахьегамхой. Боккха къахьегама толам баьккхаб управлене мехкдаьтта тохкараша. Бурув тохара хьалхарча пхе бетта заданн 111,2 процент кхоачаш а еш, дийрхІачул совгІа 1038 метр бурув техад цар. Иштта уж лоархІабеннаб бурув тохара сухала планах а.

Правобережная, Эльдарово, Али-Юрт, Аргазово, Бурунная, Алпатово яхача а кхыйолча а мехкдаьтта доаллача моттигашкарча халача геолого-технически хьалашка скважинаш йоахаш ба бурувдеттараш. Царех цхьараш геттара кІоаргга а я. Масала. Эльдарова 83-гІа буровой 4369 метр кІоаргъеннай, хІаьта румынски оборудованеца болх беш йола Бурунная-1 яхар — 7309 метр.

Низ а хьинар а ца кходеш къахьегаш я начальник М. Б. Мирзоев вола 128-гІа, П. А. Тараканов керте латта 131-гІа, У. З. Шидиев керте латта Бурунная-1 яхача буровойя болх беш йолеи кхыйолеи бурув детта бригадаш.

Цу бригадаша пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра тІехь шоаш лоаттабеча къовсамe ди ка пайда ийбу низболча бурувдеттача оборудованех.

Д. ГАБАЕВ.
Грозненски бурув тохара балхий парткома секретара заместитель.

Кагирхоша уйла е еза дош

ТХА КОНСУЛЬТАЦИ

Массаза хулаш санна дола судебни заседаней ди дар. Саг йитарах долча дешашка ладувгІар судо. Цу дешашка ладувгІа безам болаш саг чугІертацар наІарашка. ХІаьта цхьа моллагІа дола дешаш а дацар уж. Вай морала законашка диллача, зале мел баьгІараш бар бехке: маьрел дарцеи, дезалцеи, шоай вахарцеи бебашха доацаш гІулакх леладаь массехк саг: моаройи истийи.

Мар сесагаца къасташ дола дош... Дукххача хана йоккха сагото латт цунна тІехьашка. Укх тайпара нийсдала а йиш йолаш хул из: дукккхача шерашка цхьана баьха, дезал боккха хинна, цхьана паргІато а хало а лайна нах цІаьхха цхьа хІама юкъе а ийкха дІа-хьа къаст. Мел боккха бохам ба из царна шоашта а, дезала а.

Цхьабакъда укх зале баьгІарий къахетам бацар судо. ХІана аьлча 18—20 шу мара ца даьнна кагирхой бар уж. Уж берригаш а дукха ха йоацаш цхьана хьоалчагІа тІа баьгІаб. ЧІоагІа сихбенна хиннаб уж шоай вахар вІашагІдоллара. Уж хьашт долаш хиннабац вІаши бовза, вІашагІбеттабала. Геттара сихбенна хиннаб уж ЗАГСе регистраци е.

...Шийн деша саготдеш а е велхаш а саг вацар царна юкъе. Уж бар унахцІена, гІовсибат дола катийнах.

«Пхе минута» хиннача маро вІалла эхь а ца хеташ аьлар суде: «ГІалат ма-хулла сихагІа тоаде деза, гІулакх гаьна далале. цулухьа тхоаш дІа-хьа къоастадар дех аз». Кхо ди мара даьккха хиннадац цо сесагаца цхьана вахаш...

Ткъо шу даьнна Ю. Королев отпуска цІавена хиннав эскаре гІулакх а даь. ЦІавена кхоалагІча дийнахьа цо хьоашал тессад Колесникова Галинаца. Цул тІехьагІа массехк ди даьлча Галина маьре югаш хьоалчагІа хиннад. Ши кІира даьнначул тІехьагІа отпуск чакх а яьле гІулакхе юха вода Королев. сесага кхыметтел шийн адрес а ца луш. ХІаьта юххера цун адрес Галинайна дайзачул тІехьагІа гучадоал кхычахьа сесаг а дезал а цун хилар. Цу тайпара даьча маьрелах маьрел даьрг дархІац законо, хІана аьлча маьрелахи дезалахи долча РСФСР Кодекса 16 статья тІа аьннад: «КІала сесаг йолча сагага маьре яха, е маьре яха саг хьайоалае бокъо яц». Цхьа саг йоалаяра е цхьан сагага маьре яхара мара регистраци е могадац цу Статьяс.

ХІаьта РСФСР УК 235 Статьяс уголовни бехктоккхаме оза веза йоах цхьана боахам а лелабеш шин а кхы дукхагІча а кхалнахаца вахаш вола маІа саг. царех цхьаннеца цо регистраци яьяле а.

Вай доаладаьча масал тІа Королева кхийнадац шоллагІча сесагаца цхьана боахам билла. ХІаьта а во хІама да цо даьр. Советски бІухочун цІерaца тарлуш доаца, нийрча гІулакх да из. Къахетам а ца беш, цІенхаштта бехк бе боагІа Галинайна а. Ше маьре йолаш йола саг малав ха лайнадац цунна Бе-башха доацаш цунна саг веззваларо хьахьокх цун безамах бола кхетам геттара лоха хилар.

Халхараш деча площадке байзаб шовйла Мунсаи Любан. Цар хІаране 18 шу даьннад. Бутт балале цхьана баха ховша безам отт цар. ХІаьта цул тІехьагІа уж вІашагІкъоастабарах дола дош дувц суде:

— ВІаши та безам бий шун?
— аьнна даьча хаттара шинне а укх тайпара жоп делар: — Тхо-м ийгІа а дацар ИйгІа а бац хІаьта цхьана баха безам болаш а бац. Байза бутт баьккхача шовйла дувца хІама доацаш, цхьаккха тайпара юкъара хьашташ доацаш бисарах къаьстаб уж. Сов хьалха маран сесаган юкъерча гІулакхех чам баккха безам оттаро ЗАГСе кхоачабаь хиннаб уж. ХІаьта из кхоачам болаш хиннадац керда дезал хьахилара.

Диман Ленаи цхьан сайреча моттиге байзаб. ШоллагІча дийнахьа шийга маьрел дар дийхад цо Ленайгара. Йоалаяь массехк ди даьлча Димайна гучадаьннад дукххача хана дарба дар эшаш Лена цамогаш хилар. Из бахьан из йита лаьрхІад зІамигача сага.

Бера хана денэ ше доттагІалледаьча новкъостага А. Ф. Колесниковайга дахьийтача письмо тІа 1950 шера Фадеев Александра яздеш хиннад... «эггара ираз долашагІа, цхьана дукхагІа бахаш хул зІамига болча хана денэ шоайла бовзаш. доттагІал леладаь мари сесаги»...

Да а да из ишта. Цхьан хана леладаьча доттагІалах хьахиннача шин сага юкъерча безамо моллагІа халонаш меттел доккхий халахетараш а эшаду.

ХІаьта сево чІоагІдергда кхыметтел вІаши бовза а кхеле вІашагІкхийттача наьха вахар? Цудухьа сиха боха а бох цу тайпара вІашагІкхийтта дезал. Уж мел чІоагІа ба ховргда кІезиг-дукха хало да йийзача.

ХІара дийнахьа дукха заявленеш йоагІа ЗАГСа органашка керда вахар дилла ловрашкара. Цхьабакъда регистраци е еза ди хьатІаэттача царех дуккхабараш хьа ца боагІаш бус. Хетаргахьа, цу кагийча наха цІаьхха вІаши тІаяхача уйлах безам тарбеннаб, мишта хул ца ховш шоашта юкъе эттача бувзамах хургболча дезала лард е лаьрхІад. ХІаьта лерттІа цун уйла яьчул тІехьагІа дехке баьннаб. Хьагучох из нийса а да.

Саг йоалаярахи дезалахи долча законодательства лардаша из бахьан духхьашха цхьана вахар дуллаш болча зІамигача сагаи йоІаи цхьа бутт ха юлл. Цу хІамо «Іезиг-дукха боарам оттабу уйла ца еш вІашагІкхета дезалаш кІезигагІа хилийтара.

Л. ЕМЦОВА,
Нохч-ГІалгІай АССР юстице министерства консультант.

ТӀЕХЬАБУСАРАШ БОАЦАШ БЕ БОЛХ

(ЭКОНОМИЧЕСКИ ОБЗОР)

Парте XXV-ча съезда решенеш вахаре кхоачашъяра тӀехьяьржача социалистически яхье деррига советски халкъ санна хьинаре дакъа лоацаш ба республика промышленнии транспортнии предприятей, гӀишлошъеча организацей, юрта боахама къахьегамхой.

«Цхьаккха а тӀехьвусар ма хилийта уллув!» яха Л. И. Брежнева указани массане къоабал а еш, республика къахьегамхоша «ТӀехьабусараш боацаш, эффективнои дикал лакха йолаши къахьега!» яхача девизагӀа шерра социалистически яхь йоаржаяьй. Цо заводий, фабрикай, бригадай болхлой продукци дукхагӀа яккхарал совгӀа халкъа боахамен бахача наьхен хьашташ диззагӀа Ӏалашдара а декхарийла бу.

Еррига хьанийцача республика промышленносто укх шера хьалхарча пхе бетта продукци маьхала яккхара план 100,7 процент кхоачашъяьй. Республикански доалахьа йолча предприятеша пхе бетта план 5,7 процент тӀехкхоачашъяьй, Министрий Совета ведомстве чуйоагӀараша — 3,5 процент.

Дика хьоккамаш даьхад электроэнергетика, мехкдаьтта химе, машинашъечен металлообработкаи. яйгача промышленноста предприятей коллективаша. ТӀехкхоачашъяьй электроэнерги, мехкдаьтта, мехкдаьтта химе продукташ, трансформатни подстанцеш, лохавольтни аппаратура, медицински инструменташ, мехкдаьтта аппаратура, фанера, кӀира яккхара пхе бетта план.

ПланагӀа лийрхӀачул совгӀа арахийцай 469 эзар сома маьха тайп-тайпара тийга хӀамаш, 194 тонн дулх, 196 тонн марша изделеш, 62 тонн машдаьтта, 270 тонн мерзача шура продукци, цхьа эзар тонн совгӀа маькхи маькха-булочни изделеши, 268 тонн макаронни изделеши кхачан промышленноста кхыйола продукташи.

Къахьегамхой культурно-бытовии боахамен хьалаш кхоачашдара лаьрхӀача товарий пхе бетта план тӀехкхоачашъяьй 3 процент.

Керттерча хьоккамех пхе бетта план тӀехкхоачашъяьй Карабулакски химически реагентий завода, СССР 50 шу дизара цӀерагӀча Грозненски химически комбината, Н. Анисимова цӀерагӀча мехкдаьтта чакхдоахача завода, производственно-товарни конторо, «Электроприбор», «Пищемаш», «Нефтегазпромавтоматика» заводий, СПКБ опытни завода, Гудермесски медицински инструментий завода, производственни швейни объединене, чхьагӀара-коцьячни комбината, кхыйолча предприятей коллективаша.

Дуккхача производственни коллективаша шоай шера программа нийсса йийкъа а йийкъа хӀанзле а дикка Ӏалашо яьй шера план ханнахьа кхоачашъяра. Цхьабакъда еррига хьанийцача республика промышленносто.. пхе бетта план кхоачашъяьяле а, цхьанцайолча предприятеша кхоачашъяьяц продукци маьхала яккхара, из оттаьча ассортиментагӀа арахецара, къахьегама овсарле лакхъяра планаш.

Кхоачашъяьнза йисай газ яккхара, бензин, парафин, болат, насосаш, тракторни прицепаш, тийдача хьун материалаш, киринашк, вӀашагӀхетта аьшкбетонии конструкцеши деталаши, цемент, чухьнахьа дунхаду пазата барзкъаш, кота гӀирс арахецара планаш.

ТӀехьаюсача предприятешта юкъе я Грозненски газ чакхйоаха завод, В. И. Ленинеи А. Шериповеи цӀерагӀара мехкдаьтта чакхдоаха заводаш, «Трансмаш», цементни, Грозненски аьшкбетонни конструкцей, Аргунски цӀенош деча йоккхийча панелий, Карабулакски рудни йоаца гӀишлон материалаш йоахеи чакхйоахеи заводаш, Назрановски трикотажни фабрика, Назрановски райпромкомбинат. Ерригача республике гӀолла паччахьалкхен план кхоачашъянза 19 предприяти я. Царга паччахьалкхенга 4 миллион гаргга маьха продукци дӀакхьачаяц.

Предприяти экономически айяларен дегӀаахарен керттера фактор я къахьегама овсарле. Цудухьа производства эффективноста цу фактора чӀоагӀа теркам тӀаухийт дуккхача предприятешка. Иштта, Карабулакски химически реагентий заводе соахкарча шера пхе беттаца нийсйича укх шера хьалхарча пхе бетта цхьан болхлочун къахьегама овсарле юкъерa дӀалаьрхӀача СССР 50 шу дизара цӀерагӀча Грозненски химкомбинате —6 процент, производственно - товарни конторе — 11 процент, «Пищемаш» заводе — 17 процент, ГӀ. Ахриева цӀерагӀча «Электроинструмент» заводе — 22 процент, Гудермесски медицински инструментий заводе — 16 процент, «Терек» яхача Нохч-ГӀалгӀай производственни мебельни-хьун хӀамаш еча объединене — 14 процент лакхъеннай.

Цхьабакъда, массанахьа а лакхлац къахьегама овсарле планови заданеша белгалъяьча боарамагӀа, из лоархӀаме хьокхам дегӀа ца кхувларал совгӀа лохболийташ моттигаш а кӀезига яц. Цу тайпарча предприятешка бизза пайда ийбац производственнии технологически оборудованех, къахьегам нийсса вӀаштӀехьбаьккхабац.

Къахьегама овсарле лакхъяра пхе бетта заданеех лоархӀеннаяц республика 31 предприяти. Царех я Грозненскии Вознесенскии газ чакхйоаха заводаш, В. И. Ленина, А. Шерипова цӀерагӀара мехкдаьтта чакхдоаха, «Трансмаш», цементни, Грозненски аьшкбетонии конструкцей, Аргунски цӀенош деча йоккхийча панелий заводаш, Нохч-ГӀалгӀай, карьероуправлени, Карабулакски рудни йоаца гӀишлон материалаш йоахеи чакхйоахеи заводаш, Веденскии Ачхой-Мартановскии лесхозаш, кондитерски фабрика, йий доаккха завод, Назрановскии Ножай-Юртовскии райпромкомбинаташ.

МалагӀа да уж предприятеш тӀехьайисара бахьан? Керттердар да цар шоашка йолаш йолча торонех, республика толашагӀйолча предприятей опытах бизза пайда ца ийбелга.

БелгалдаккхагӀа доагӀа дуккхача предприятешка производствои къахьегами нийсса вӀаштӀехьбаккхара терко ца елга, дукха балха ха зехьа йоаелга. Балха ха зехьа къаьстта дукха йовю гӀишлон материалаш арахецача, кхачан промышленноста предприятешка.

Республика промышленни предприятешка производства эффективность, арахецача продукце дикал лакхъяра тӀехь къовсам лоаттабу. Эргадувлаш, тоалуш доагӀа производства технически хьалаш, стандарташ. Цо гӀо ду паччахьалкхен дикала Знак йолеи хьалхарча категорехи продукци дукхагӀа арахецара. Шерагара шерага алсамъювлаш йоагӀа дикала категореех аттестаци ялла йола дика продукци хьаю предприятеш.

Дикала Знак йолеи хьалхарча категорехи дукха продукци арахец СССР 50 шу дизара цӀерагӀча Грозненски химкомбинате, производственни швейни объединене, «Электроприбор», ГӀ. Ахриева цӀерагӀча «Электроинструмент», Гудермесски медицински инструментий, ацетонови заводашка арахецаш мел йола продукци хьалхарча категорех я. Цунца цхьана дукха изделеши продукташи хила ма-йоагӀа, яц, дукха я шоллагӀча совтах а сортни йоаца а продукци.

Нохч - ГӀалгӀай товарий дикалаи торговлеи госинспекце управлене дукха брак гучаяьккхай Грозненски кога гӀирс беча, «Художник», Назрановски трикотажни фабрикай продукцена юкъе.

Боахама гӀишлошъелга шерра даьржача хьалашка чӀоагӀа лоархӀам болаш да материальни ресурсаши ахчан средстваши кхом беш дӀаахийтар. ХӀаьта цхьаццанахьа из деш дац. Иштта, укх шера хьалхарча биъ бетта технологически гӀулакхашта боарамал тӀехбедали материалаши, доагори энергии дӀаяхийтай Грозненски газ чакхйоахача В. И. Ленинеи А. Шериповеи цӀерагӀарча, Грозненски аьшкбетонни конструкцей, цементни заводашка, Нохч-ГӀалгӀай карьероуправлене, Карабулакски рудни йоаца гӀишлон материалаш йоахачеи чакхйоахачеи заводе, Назрановски трикотажни фабрике, кхычахьа. . .

«Дорожник» яха шоай пенгазет дезаш а из дешаш а ба Червленски наькъа - ремонтни гӀишлов участка болхлой. Из хан-ханнахьа арадахара, эшаш йола материалаш вӀаштӀехьъяхара йоакхо ераш редколлеге доакъашхой хинна ца Ӏеш активисташ а ба.

СУРТА ТӀА: пенгазета аргӀанара номер кийчъеш ба цун редактор, участка керттера бухгалтер Василий Арсентьевич Якубин, секретарь-машинистка Лариса Николаевна Шкедина, кассир Мария Николаевна Иштванович.

М. ТКАЧЕНКО сурт.

Управлени еча машинийн системайн Пермски Ӏилма-тохкама институте кийчъяьй микрофильмированни информаци лахара йола аппарат. Цу прибора новкъосталца 4 секунд ха мара ца эшаш 3 эзар документа юкъера эшаш дар хьалаха а из доккха а даь экрана тӀа хьахьокха а вӀаштӀехьдоал.

СУРТА ТӀА: института инженер Налдаев Николай кердача аппарато болх мишта бу хьахьокхаш ва.

Е. ЗАГУЛЯЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ВАЙ ЛОАЛАХОЙ БОЛЧА

ДОТТАГӀАЛ ЧӀОАГӀДУ КЪАХЬЕГАМО

Пригородни района «Чермен» яхача колхоза парткома секретара Дзуцев Абхаза гӀадвахарца дувц шоай боахаме къахьегача тайп-тайпарча къамех болча ахархошта юкъерча доттагӀалах.

Дукха ха йоаццаш чакхъяьнача КПСС XXV-ча съезде а дукха къамаьл хиннад вай мехкарча къамашта юкъера доттагӀал кхы а чӀоагӀде дезаш хиларах, хӀана аьлча из да мах баь варгвоаца башхадика гӀулакх.

...Ахархой балхашка дӀаюха бекъаш йола разнорядка Ӏуйрийна йолалу «Чермен» колхозе. Сецца хилар из цу дийнахьа а, хӀана аьлча боккхача маьхе яр хӀара минута.

Бригада кулгалхочо декхар шийна хьалхашка оттадарца механизатор Чахкиев Джамарза хьалха йодача машина тӀа хара мара ха ца йовеш кхай гӀарча стане дӀавахар.

Хьалха дахача кӀирагӀа санна цу деношка а лаьтта аха дезаш вар Джамарза. Тахан аха лаьрхӀар керда 50 гектар чуйоагӀа участок яр. Шерра профиль йолча цу механизатора цхьатарра дика къахьег культураш дӀаювш, царна Ӏуналл деш, уж чуэцаш. Цу дийнахьа аха волавенцача участка тӀара болх а кхаь дийнахьа чакхбаккха дош деннадар цо. Бригадира дика ховра из цо дерттӀа кхоачашдергдолга.

БӀайха хьежар малх, декача оалхазарий оаз хьахазийтацар Джамарзийна из болча моторо. Шийна тӀехьадийзача нохаращца кӀора мо Ӏаьржача лаьтта биъ мутӀ а бахьаш кхай тӀа го боахаш яр «болата говра». Наг-нагахьа мотор боа ца беш машина юха а соцайий кадай тӀера Ӏовоалар из, тӀаккха линейкаца ше оахача лаьтта кӀоаргал мелий хьожар. Ховра Джамарзийна оахам тӀехига хуле хьувкъам лакха хургбоацилга. Цудухьа массаза а агротехнико яхача тайпара де гӀерт из деррига а.

— Малх чубизалехьа ши норма яккха кхувргда са, — яхаш механизатор волча хана передачай коробка чу тата хилар, тӀаккха кӀезига ха яьлча трактор дӀа-юха тохаенна сецар. Двигатель соцаяь хьадийллар Чахкиева передачай коробка ногӀар: шестеренка чарххе йохаяьяр, хӀаьта кердаяр-м цунга йолаш а яцар, ховра цун из оатхал колхоза ремонтни мастерске а йоацилга.

«Цига яларе-м сога йолаш санна ма-ярий из, — йоах дагахьа Джамарза. — ХӀанз «Сельхозтехника» районни объединене ваха вез-кх. БӀарча ди доврргда цига ваха валехьа».

Цу ханна ший трактор соцаяь, оахама гӀагӀолла чакхваьнна, укхана хьатӀавера механизатор Сидаков Таймураз.

— Фу хиннад цига, сеца хӀана латт хьо, Джамарза? —хетт цунга Таймураза.

— Хьажал фу хиннад, — аьнна дӀакховдаю кӀаларчо дӀахьекхаенна саьнаш кхоачаденна шестеренка.

— Ма-хоза да яр, брак йолаш хиннай-кх ер заводера арайоалаше а. Хьано аргдар заводе иззамо дола хӀама аувргдац аьнна.

— Фу лургдар Ӏа хьайна хӀанз эшаш йола деталь еннача? — бегаш бу Сидакова ТӀаккха ше дувцар цӀенхаштта долга дӀахайт цо.

— ДӀадахача кӀира Наьсаре вахавар со, наьсархошцарча социалистически яхьа итогашка хьожача хана. Цигара цӀавоагӀаш, накъаяргъя хьона аьнна, машина чу хьачукхайсаяр цхьайола наггахьа мара кора ца йоагӀа оатхалаш. хӀанз трактора кабина чу яда уж, царна юкъе я хьона эшаш йола шестеренка а. Со из яхьаш воагӀашехьа Ӏа даьтта Ӏодахийта коробка чура.

Цу дешашца дӀаийккха ваха Джамарза эша оатхал а яхьаш вера из. Кхоачаш ах сахьат а далалехьа лаьтта оахаш яр Чахкиева трактор.

Иштта, цхьаннегара шоллагӀчоа гӀо эшаш хилча сиха оарцагӀбоал новкъостий, цхьан бригаде къахьегаш бола кхаш леладераш. Цудухьа тамаш е ягӀац цхьоагӀо йолча коллективо массаза а лакхара хьокхамаш доахаш хиларах. Шоай лаьтта ахара нормаш тӀехкхоачашйир Сидаков Таймуразеи Чахкиев Джамарзаеи. Цох лаьца шоллагӀча дийнахьа колхоза кулгалхошка бригада агронома Тангиев Исропила ше хоам беш белгалдаьккхар «Бьача балха дикал лакха а агротехника ма-яххара а хилар». Иштта овсаре къахьегаш хьавоагӀа шоайла яхь лелаеш вола уж ши новкъост.

М. ОСМИЕВ,
Къилбаседа-ХӀирий АССР Пригородни районни газета редактора заместитель.

ПОЕЗД ТӀЕХЬАЮСАШ ХИЛЧА

Машиннаькъа транспорт поездаш ахканарча графикагӀа лелаярга яларо болата наькъий къахьегамхошкара кхы а дикагӀа къахьегилга дӀадех.

Поездаш лелаяра расписани йизза кхоачашъе а гӀерташ, дуккхача локомотивни бригадаша тӀехьаюса поездаш кхача еззача ший ханнахьа хьа а кхоачаеш, дика къахьегама толамаш даьхад.

Грозне 44 минута тӀехьа а йиса хьаккхаьчар № 90 йола Ростов — Баку яха поезд. Тепловоза машиниста Янтуганов Ӏадиса бригадо из поезд графика-тӀаккхее лаьрхӀар. НаькъагӀа хӀара секунда кхое гӀертар машинисти цун гӀончеи, хӀара перегоне ханагара цхьаши минут «хьайраккхар» цар. Шоаш болх беча шерашка Ӏоаьча опытои лаьрхӀар кхоачашде гӀертарои камаьхал яьккхар цар — Дербенте графикагӀа хьаккхаьчар поезд. ХӀаьта цигара юхабоагӀаш цар расписанена тӀаккхейир 40 минута тӀехьаюсаш хинна Баку— Симферополь яха поезд.

Иштта цу дийнахьа тепловоза машиниста Грищенков Басиле локомотивни бригадо Минеральные Воды яхача станце хьанийцар 34 минута тӀехьаюсаш хинна № 92 йола Москва — Баку яха поезд. Из поезд а ший ханнахьа хьаккхаьчар Грозне.

Цу тайпара дика тӀулакх карагӀдувл тепловозий машинисташ Л. Дементьев, В. Айрапетов, П. Волосов, кхыбараш керте латтача локомотивни бригадашта а.

Г. АНОХОВ.

Доазол дехьара

Наькъа араювл ЗИЛ-аш

Монгольски столица малхбузехьарча йисте улл мехка эггара йоккхагӀчарех йола автотранспортни база. Укхаза мел йола машинаш ЗИЛ-аш я. Городашта юкъе мухьаш дӀаюха кхухьаш я база. Цун коллективо ханал хьалха кхоачашъю планови заданеш. Мишта вӀаштӀехьдоал автотранспортникий уж толамаш даха, аьнна аз даьча хаттара база директора А. Санжжава жоп делар:

— Эггара хьалха белгалдаккха деза советски грузовикаш ӀалаьматЕ тешаме машинаш йолга. ХӀаьта водителаш а баьхка говзал йолаш. 1973 шера тха коллективо хьалхара моттиг яьккхар дерригача халкъо йоаржаяьча социалистически яхье, тхона елар МНРП ЦК, МНР Министрий Совета, Монголе профсоюзий Централььи совета, ревсомола ЦК карара кара тела ЦӀе байракх. Цу хана тхо пайда эца доладеннадар советски автотранспортникий опытах — оаха юкъейихьаяр планированеи экономически стимулированеи керда система. Цул хьалхагӀа со стажировке хилар № 5 йолча московски автокомбинатеи ленинградски автобусни паркеи. Кердача системагӀа болх барах хьахиннараш белгалда: дӀадахача шера итт миллион тугрик пайда хилар тхона, из ла пхи шу хьалха хинначул шозза дукхагӀа.

Автобаза коанаӀар тӀа сона бӀаргаяйра ЗИЛ-ий колонна, 950 километр никъ бе безаш яр из Гобийски Алтэе дӀакхачалехьа. Хьалха латтача машина шофер вар Д. Дашуэрэн. Мехка эггара хьалха из волавеннав ЗИЛ-130 яхача машина тӀа болх бе. Итт шера капитальни ремонт ца еш цунца 400 эзар никъ баьча коммуниста Д. Дашуэрэна дувц автобаза водителаш МНРП XVII съезда дикача къахьегама совгӀаташца накъабоагӀаш хиларах. Монгольски коммунистий съезда сийна ханал хьалха кхоачашъяьй цар хьалхарча квартала производственни программа.

...Гаьнна наькъа араювл ЗИЛ-ий колоннаш. Цар дӀахьу Бэрха горнякашта, Дархана энергетикашта, Эрдэнэта гӀишлошъерашта саггота эша хӀамаш.

Ц. МУНХБААТОР.
монгольски журналист.
(АПН).

КӀАЙ ХАЛАТАШ ТӀАДУВХА «АЬТТУВ БОЛА ДЖЕНТЕЛЬМЕНАШ»

«Америке дуккхагӀа зуламаш деча йоккхагӀйолча ерригача централика ваьхав со, бакъда хӀаьта а цкъаь а цкъа шалта тӀа а оттаяь вайхавац со. Долче скальпель тӀа а уттаеш кисаш-м цӀендаьд са. Сона дагайоаххараш эггара къахетамегӀа лоархӀа професси яраша, кӀай халаташ тӀа а дийха тедаши Ӏеттаццайола инструменташ бе а йоахкаш нах бовхара боккхача медицински наькъа тӀа бувлараша лелаю методаш я... Ер мугӀараш аз яздеча миноте тӀеххьара со воввхарах юха метта воагӀаш латт со. КӀай халат тӀадувхача «аьттув болча джентельмена» цун кабинете аз яьккхача тхъаь итт минута 175 доллар дӀадаьккхар согара.

Уж дешаш яздаьр ва «Нэшил стар» яхача американски газета обозреватель Стиву Данливи. Цо чӀоагӀа бакъдеш дувц хӀара шера США лораша фармацевтически промышленноста цхьана 20 миллион долларга гӀортташ американцашта къоал деш хилар. 20 миллион — из-м ахчанца лаьрхӀача мара хилац, йоах Данливи, хӀаьта мел дукхача наькъа из бахьан долаш лазар совдаьннад?

США унахцӀено лораяр йоккха бизнес а хинна дӀаэттай. 350 эзар совгӀа лораша, 7500 больнице, 1800 страховой компане наькха унахцӀено шоашта ловча тайпара лела а еш моллагӀча наькъаца яьккха а пунах шоашта хӀама йоаккх. ХӀама яккхар дукха доацаш дола лазараш уттаду, е ца йоагӀа операцеш ю. ХӀара шера хирургически дарба эшаш воаца ши миллион сар урса кӀал Ӏовул ВӀашагӀкхийттача Штаташка, яхаш язду Болтиморе арадувлача «Ньюс Америкэн» яхача газето. Унахочунгара мамогга дукхагӀа хӀама яккхар — из да кӀай халаташ тӀадувхача бизнесменаша керттера дерхӀар.

США араьккхай брошюра, цун автора цу шин миллиона юкъе ца вахара фу де деза дувцаш хьехараш ду американцашта. Деррига де доагӀар фуд аьлча, из да лорий хьехамаш лерттӀа уйла а яь мара хьа ма эца яхилга, хӀана аьлча уж хьехамаш шоашта болча пайдана цар деш хила тарлундаь.

«Нагахьа санна хирурго а хьона хьежаш волча лоро а операци янза яргьяц йоахе, — йоах царех цхьан хьехам тӀа. — цӀаькха а специалистага хатта из. ХӀаьта хоаттача хана операци ергьяр из воаццилга цунна дӀа а хайта. материальни оагӀонгахьара операци е хьашт долаш из хургвоацаш».

Брошюра автора хетачох, «цамогаш вар лоралуш хила веза, хӀана аьлча цхьайолча больницеша пациенташ боагӀачул дукхагӀа боадабу царгара дукхагӀа ахча даккхар дукхьа». Из хьехам американцашта кӀезига лоархӀам болаш хӀама дац, больницешка дарба дара маьхаш лакха хилар лаьрхӀача. Иштта цхьан дийнахьа клинике хиларах 1960 шера 32 доллар довккхаш хиннадале 1975 шера — 115 доллар даьккхад. Официальни прогнозагӀа 1980 шера дарбаш дейтарах американцаша дӀадала дезаргдола ахча 164 миллиард доллар да, вешта аьлча 1973 шера хинначул шозза дукхагӀа.

Антитрестовски законодательстваи монополейи дешашта йолча сенатски подкомиссе беча хоамах 125 миллион гаргга, йола анализаш, вешта аьлча США медицински лабораторешка хӀара шера мел ечарех дииъагӀа дакъа ираш харцахьа ец я. Из заявлени яьй доктора Сенсера, инфекционни лазараш Ӏомадара йолча Къаман центра директора.

Доктора Сенсера хоадам боллаш факташ а кхувлаш хьахьекхад лабораторни анализ харцахьа хиларах лазара диагностика харцахьа уттаяь, дарба харцахьа даь, лазар дӀаьхдаь, хӀаьта цхьайолча хана из бахьан долаш сар леш а моттигаш хинна хилар. ШӀе группа харцахьа уттаяр бахьан долаш, аьннад доктора Сенсера, хӀара шера 50 эзарнегара 250 эзарнега кхаччалца бола американцаш цамогаш хул. ЦӀийна лазар долаш хинна 328 сар валара бахьанашта анализ яь хиннай Калифорне. Гучадаьннад байнарех 34,5 процент бараш ца бойта йиш йолаш хинна хилар, хӀана аьлча уж байнаб е дарба деш йола средстваш йоагӀача беса хьа ца къоастаяр е лабораторни анализаш харцахьа хилар бахьан долаш.

Медицински гӀулакх делга США — капиталистически дуне тӀа эггара боккхагӀболча цу мехка — медицински Ӏилмана мелла доккхий хӀамаш карагӀдаьнна дале а хила а хиннай хӀанз йолаш а я эггара халагӀа ярех проблема. «Нью-Йорк таймс» яхача газетерча журналистий группа цхьан беттен ах беттеи из проблема Ӏомаеш а хинна башха дега лоӀам беш йоаца вывод е езача кхаьчай: «ВӀашагӀкхийтта Штаташ миллионаш бола ший граждана медицински новкъосталца Ӏалашбе могаргдолаш яц». Газето баьча лоархӀамах мехка тоъац кӀезигагӀа бале а 50 эзар лори юкъера медицински персонал.

Бакъдар аьлча деррига бахьан медицински кадраш ца тоъар хинна Ӏац. Американски унахцӀено лораярах цхьаькха цӀенхаштта лазар доал — тӀехь-тӀехьагӀа тӀаккхеташ латта цун мах. ВӀашагӀкхийттача Штаташка бахa дукха нах, къаьстта а официальни къе барел кьегӀа лаьрхӀа бола нах лора, из уллув ваха вале а, тӀаккхоачача бац. ХӀана аьлча из волча тӀавахара йола бокъо — ахчан гурмат, из а боаккхача боарамагӀа а йолаш. Ч. Гиппократа биаь дув моццагӀе бицбенна бола США-ра лораш тьежа а хьеж шоай профессена бӀара чекови книжкана тӀагӀолла дӀа, шоай пациенташкара мел могар хьа а доакх цар.

В. АНДРИАНОВ.
(АПН).

ВЕДЗИЖЕВ Ахьмад

КЪУНА КЪОАЛ

ЮМОРИСТИЧЕСКИ ДУВЦАР

Дудара дика ховра Ризванагара юхалург ахча даккха мел хала да. ЖӀале бягара хьаьпа тӀехк яккха аттагӀа хургдар цунгара из доаккхачул. Мишта хилацар из, новкъара корабаьчо а беккъал цӀаьрмата вар из. Из-м Дудара ховш дола дукха яр. мишта хацар цуна из, цхьа шу, ши шу хинна мича Ӏара уж лоалаха баха. Дале а Ӏелацар из Ризванагара ахча деханза. Дехацар цӀенна эшачоа, йиша-вошийна дала-м. Дахьа-цита моттиг а йоацаш ший корта лазаш хилча водар. ТӀаккха корта ца лазаш Дудар нагахь хила а хилацар.

Дудара ахчанна духьал ахча юхалургда аьнна цӀаккха а лацар Ризвана ше цунна луш дола ахча Мичара. Эппаза духьала эппаз, сома духьала сом луш декхар юхалургда аьнна-м ахча дала а сенна лора, Дудар санна волча сага хӀаьта а. Цо юхалуш дола ахча эшапар воккхача сага. Ахчанна духьала цхьаьца хӀама лора Дудара — е ялат, е котам, а устагӀа лора. МассагӀа нийслора цунна ше балха волча совхоза отделене складера да, е кхычахьара лочкъаде.

ХьалхагӀа иштта гаргара вацар уж шиъ Мичара, Ризвана гарга а вутаргвацар Дудар санна къаракъ мелаш вола саг. Саг ше хуле хӀама хьадеш хила веза, цӀенна тӀадахьаш хила веза Балхара даьккхе да, ийце да, хьашт дале лочкъадийя да, бакъда хье къонах вале цӀенна тӀаахьаш хила.

Уж шиъ шоайла гарга вахар Дудар складе балха хьожаваьчул тӀехьагӀа. Деррига дӀадоладаьр Ризван ше а вар

— Беша молхаш етта опрыскиватель ма-эшар сона, — аьлар цхьан Ӏуйрийна Ризвана балха ваха кийчлуш волча Дудара нӀаьӀара а ваха.

Ца кхеташ лоалахочоа бӀарахьежар Дудар

— Опрыскиватель ях аз-м, опрыскиватель — Дудар къора волаш санна цӀогӀа техар Ризвана

— Мичай из, опрыскиватель?

— Шун складе епий?

— Складе-м я, — дӀавийрзар Дудар.

Ризвана цу сахьате хайра ше дувцачох Дудар ца кхийттилга. Складе опрыскивателаш а хилча, царех ца! эшаш со а хилча цигара хьая мегаргйолга хац-те укханца аьнна хийтар цунна Мах боацаш укхангара из ехаш а мичав со.

— Цигара хьая мегаций из? — кхы сатохадалаьзар Ризванага.

— Мишта яхьаргья из? — хаьттар Дудара.

— Хьа а ийна хьаяхьаргья-кх.

Доп дац укхо дувцар аьлча санна кулг а лостадаь балха ваха дӀавийрзар из, бакъда цӀаьхха цхьа хӀама дага а деха Ризванагахьа дӀавийрзар.

— Ёона фу хургда цох? — велакъежар эттар цуп юхьа тӀа.

Лерга тӀехьашка мӀара хьекхар Ризвана Жоп ца луш цхьа юкъ яьккхар цо, Дудар волча дехарийна венар ше а воццаш, ше волча венар из волаш санна.

— Къаракъа шуша хургья,— жоп делар цо юххера.

— Э-э, — раьза хилацар Дудар — ши тума совгӀа мах болча опрыскивателах къаракъа шуша кӀезига я Ӏовлалаш кхычахьара лохаргба Ӏа. — шийна кертах цӀелг техар цо.

Шийна а ховра Ризвана цхьа шуша кӀезига йолга, бакъда цунна иштта ховра Дудара къаракъа шушах цӀа а лохкаргдолга

— Долче, ши шуша лургья аз, — аьлар цо цхьа юкъ яьннача гӀолла ше Дудара деш дар доккха гӀулакх долаш санна — Хьона мара хулий из, лоалахо ма-вий хьо.

ДӀа а хьа а дийцачул тӀехьа шин шуша тӀа сецар уж шиъ

Дудар дика вовзаш волча Ризвана тӀеххьарча хана цхьа хӀама Ӏомадаьдар. Ше йохкаш йола хӀама хьалхе цо хьа ца еча ахча дӀалацар цо цунна. Дудара ший ахча юхаметтаоттадергдолга ца хоьлга-м дацар цун из, цунна дика ховра из юха а юха а воагӀаргволга. Духхьал цунца из ший бера дӀа ца хеца гӀертилга дар из.

Мичча бесса дале а тахан ше Ризван волча вахаза варгвоацилга кхетадора Дудара. КӀиранди дар, шиъ бала санна лазар корта сийсара миййнача къаракъах. ТӀаккха укх йоккхача юрга укханца сом дала тешаргволаш саг а вацар. Сесагага-м хургдар ахча, бакъда цунга даха дог дацар. Палаза галий дизза цунга ахча хилча а цо шийна цхьа шей лургдоацилга дика ховра Дудара.

ХӀама тӀа а йийха Дудар кийчвелча раьза йоаццаш бӀарахьежар цунна сесаг.

— Мича вода хьо хӀанз? — хаьттар цо. — КӀиранди мадий вайна тахан, коа-карта кулг тоха мегаргдац

Дудара кхетадора, сесаг бакъ йолга. ФуннагӀа дале а укх цӀен да лоархӀаш ма-варий из. Цо-м шийна дагадехача цӀенна эшар а лора, вешта тахан цунна доггоахилга яцар. Цудухьа сесагал кот а волаш цӀагӀара аравала лаьрхӀар цо.

— Хьттараш ца дича Ӏелацай хьо, — аьлар цо раьза воаццаш. — Сай гӀулакха вода-кх, са хила мегаций гӀулакх

— Хьа гӀулакхаш-м довзар вайна. — раьза йоаццаш кулг лостадир сесага. — Къаракъаш мелилга да хьа гӀулакх, цунна мара хьо кхыча гӀулакха а водац.

Къамаьл дукха дӀаьхделча Дудар котвоалача вацар. Мичча бесса дале а шийна ховра цунна ше харц волга, цудухьа кхы къамаьл а ца деш чура араваьлар из.

Коа цхьацца хӀамах кулгаш летташ воаллар Ризван. Шийна из воагӀилга ховшше Дударагахьа дӀахьажанзар из.

— Ӏуйра дика хийла хьа, Ризван! — ХьалхашкаЕ а ваьнна чӀоагӀа цӀогӀа техар Дудара.

ХӀанз мара из коа венилга ше ца кхетадича санна хьалхьежар воккха саг

— Эь, хьо ва из. Дудар... Дала ше моаршал лолла хьона а

Ризвана даьла цӀи яьккхача массаза а дагахьа велалора Дудар И. даьлах тешаш вац аьнна хетилга-м дацар цун из. Массаза а цхьан бе ши харбаз йолла гӀертарг лерхӀар цо Ризванах Мишта лархӀаш из, халданза далла Ӏунал деш а вар воккха саг, хӀаьта молла шийяле а хӀама лочкъаергйолаш а вар.

— Коа эшар деш хул-кх хьо массаза а, — Ризван хьалхоъставе лаьрхӀар Дудара цкъа ше дена гӀулакх дӀаалале. — Дика дог а доагӀа хьа-м

— ЦӀаккха лергвоацаш сапна рузкъа Ӏалашде а кхоана лергволаш санна далла гӀулакх а де аьннад вай дала, — жоп делар воккхача саго. — Иштта да хьона бакъдар.

— Даьра хьаькъал долаш ма-аьннад... Дына гӀулакхаш дика довзаш ва хьо, Ризван.— цунна тоам бергбола, из Ӏехалургвола дешаш лаха гӀертар Дудар. Вешта ший дагахьа цун рузкъанна а, цунна шийна а серлар из

— Со даьла лай ва, — раьза хилар Ризван лоалахочун дешашта — Сона цӀаккха дицлац сай кхоача вала везилга

— Оал-оалар меттахьа оал Ӏа, Ризван. — тӀатоадир Дудара. — хьаькъал хилар мара хӀама я дац из.

Ше цо хеставаре раьза хиннача Ризвана ше беш хинна болх Ӏобиллар. Коа ялача дахчаш гӀа аагӀар уж шаккхе а хӀанз. Ше хеставара раьза вале а из ше волча вара шек вар фусамда.

— Ара хӀана ваьнавар хьо, Дудар? — хаьттар Ризвана цхьа юкъ яьннача гӀолла. — Мукъа ди дац хьа тахан.

ГӀулакх ше дӀа мишта доладича бакъахьа за-те яхаш уйла йора Дудара. Ризванах тешацар из, атта цо ахча лургдоацилга ховра

— Хьона гӀулакх долаш венавар со. — Ризвана бӀарахьежар Дудар цун фу хет ха воаллаш санна. — Вешта, хьо вӀалла мичав сага гӀулакх дергдолаш

ТӀеххьарча дешашта раьза хиланзар Ризван.

— Фу гӀулакх дисал хьа аз ца деш?—хаьттар цо Дудара бӀара а хьежа.

— А, ишта ала яхац аз-м, — юхаваьлар Дудар ше харцахьа водилга кхета а даь — ГӀулакх-м дора Ӏа... ХӀанз сагот а денна венав со хьо волча.

— Алал... Де йиш яр дергда.

Даьна хьесталу кӀаза санна Ризвана бӀарахьежар Дудар..

— Пхи сом дезар сона.. Кхоаччалца

Шийна топаш тохе а ше из кхоана дӀа мичахьара лургда яле ховргвацар Дудара Вешта цунна башха дацар хӀанз цкъа шийга уж пхи сом хьаккхаьчача.

— Са да вахача кашора да-м дац. — дув бӀар Ризвана. — Хилча ца луш дӀа а вохийтарг ма-вацар

Шийла хий тӀаеттача санна хетаделар Дудара. Ахча-м цунга долга Дудара дика ховра, е ца хила йиш а яцар. Мишта хилацар из, сакхетарг хилча деча ахча вӀашагӀтохилга мара Ризвана кхы деш хӀама хинна ца хилча

Ваха дагахьа гӀеттар Дудар. Бакъда магнито тӀаувзавеш санна Ризвана уллувра дӀавоалалацар из Ма-даггара Ризванагара ахча малагӀча килова залца доаккхаргдар-те яхачун уйла йора цо. ЦӀаьхха шийна дага а доацаш аьттув балара никъ корабир цунна Сов гӀадваха латтача из кхоссвала минот яханзар

— Дикад. — аьлар цо Ризванагахьа букъ а берзабеш — Сона-м кхы саг а корорга... Ӏадика хийла хьа

(Йистедоалар 4-ча оагӀо тӀа).

КХАЙ ТІАРЧА СТАНЕ—КОНЦЕРТ

ХІанз, бІаьстанара балхаш сихденнача хана, района юрта боахама къахьегамхой беза хьаьший ба культура ЦІеной болхлой, агитатораш.

Уж хиннаб дуккхача бригадай кхашкарча станашка, иледеш доахаш, халхараш деш самукъадаьхад • кхашка болх берий.

ХІаьта самодеятельни артисташца цхьана кхашкарча болхлоша концерташ отталеш моттигаш кІезига нийслац. Иштта хилар «Верхненаурский» совхоза А. Эшаев керте латтача комсомольско-кагирхой бригада кхай тІа. Дега тоам беш хилар комсаш кхеераштa Солтуханов Вахас, йижараша Альтимировгlap, Довлетукаева Маликас, Юсупова Касирас, Магомадова Маликас, Батаева Кусас даьха новчий иллеш.

ЧІоагІа тІоараш деттар гулбеннача наха № 2 йолча юкъерча школа хьсархочо Секиев Іарбе «Ца вовзача салтечун каш» яха илли даькхача, Дзугаев Казбека кулгал а деш «Акуцински халхар» даьраш, художественни самодеятельноста репертуарацара кхыйола выступлени яьрашта.

Комсаш кхеераша доккха баркал аьлар хьаьшашта — саloІача хана шоашта сакъердам баьча артисташта.

М. ТАРАМОВА,
Надтеречни райисполкома культура отдела инспектор.

ЦИРК

ДРЕССИРОВЩИК

Пхелагіча июне болх бе йоленнай укх шерарча сезона кхоалагІа йола программа. Кердача программана юкъе белгала моттиг дІалоац тайп-тайпара оакхарий долаш йолча Иван Рубана аттракциона.

РСФСР халкъа артист Иван Рубан бера хана деиз оакхарий дукха дезаш, царца безам болаш, уж зувш, цар оамалаш Іомаеш хьавенав.

Цирке багІача наха цхьайолча хана хет уж оакхарий-м дукха кхераме а дий-хьогІ, аьнна. Кхераме да. Оакхарий мел дрессировка яь яле а, шоай пІийна йола оамал цІенъяь дІаьнна хилац. ХІаьта укхаза «болх» беш да оакхарий аьла—лом, сатем боаца леопард, вІалла а «барта я» ца туга ІаьржА пантера, кхы кІезигагІа увзаре доаца цІокъ, чарч. Дрессировщикаи оакхарашгеи юкъе къовсамаш лелхилга хьахьокх Рубана букъа тІа, кулгаш тІа доахкача кІоаргача муаша. Бакъда цхьадола аьлха «чура дьалча» вожаш цунгахьа далац, дрессировщикагахьа озабезам бу. Рубана тешаме новкъост ва Руслан яха цІи йола низ бола лом.

Цо бІарг тІера ца боаккхаш доравеш шиъ да, кийча да эшача минуте цунна новкъостал де.

Иван Федотовича дувц цкъа шийна Амур яхача цІокъаца нийсхилар.

— Хала, безам боацаш кара Іомалора Амур. Из оакхарий коллективе доаладе гІерташ чІоагІа къахьегар аз. Цкъа арене шоай ролеш ловзаеш дар оакхарий. Дага а доацаш лакхера тІакхоссаделар Амур. Со бокъонца кІалвусаш латтар. ОарцагІдера Руслан — лом. ТІакхоссаденнача цо тІоамар а теха, оагІоракхессар цІокъ. Со кІалхарвакхха оарцагІдььлар вожаш а.

ТІаккха, малагІа баьхан дар цІокъ дрессировщиках латар, аьнна хаьттача Рубана дувц: «Шийгахьа къаьстта озабезам кІана баьбаи, аьнна эгІаздахадар цІокъ».

ДоттагІал, оакхарий оамал йовзар — из да керттера дар. Бакъда из аттa гІулакх дац. Кхы а халагІа да ши-ший оамалаш йолаш долча, тайп-тайпарча мехкашкара вІашагІтехача оакхарий барт тоабе, царех цхьа «коллектив» е. Из вІаштІехьдаьннад Иван Рубана. ЦІокъо-Амура «доттагІал» леладу чаца Сережаца. Уж шаккхе а цхьан клетка чу лах. Шийла йолча хана Амур йІайха «кетар» тІаювхача чана юхе теІ. Кортамукъа йолча хана цхьиннеца а «яха» ца туга пума а леопардаца цхьана яха Іомаяьй Рубана.

Дрессировщика хьийга къа зехьа дайнадац. Шоай сюжет йолаш пар еча трюкашка хьежача, цхьан юкъа уж оакхарий хилар а дицлу.

Рубана оакхарий артисташ хинна Іац. Цар униформистий болх шоаш бу. Дукха номераш я спектакле. ХІара номер реквизит хувца езаш хул. Из хьа а епа ший йоатІача метте дІаоттае еза, хІаьта номер чакхъяьлча юха дІа а йихьа дІаяла еза. Из болх беш я Рыжики Сережен яха чарч. Эггара сакъердамегІа дар да малагІа снаряд маца хьаяь еза, маца дІаяхьа еза царна хов хилар.

Зрителаша чІоагІа раьза болаш тІаэц эпизод. Массаза шийга аьнар деш дола лом дІаьхдалле Іо а диже, меттахьа дала тигац.

Городера городе водаш, мехкара мехка водаш лел Иван Федорович Рубан. Из хиннав Австре, Австрале, Югославе, Венгре, иштта кхыча мехкашка.

Тахан, шиа тоъал ха яьннаяле а, къона ва Иван Рубан. Сих ца луш ,ше деш дола хІама саббаре, тешаме лу цо. ХІаьта из бІаргавайначо цох дрессировщик ва аьнна цхьанне аргдац. Юкъерча дегІара, кІаьда, дижа къамаьл долаш саг ва Иван Федотович. Кхераме ,увзара оакхарийи кІаьда, безаме саги шоайла арене дуxьала нийслу. Саго оакхарашка ше яьхар дайт.

М.-Б. ЦИЦКИЕВ,
Грозненски паччахьалкхен цирка постановочни даькъа заведующи.

СУРТА ТІА: И. Ф. Рубан.

Автора сурт.

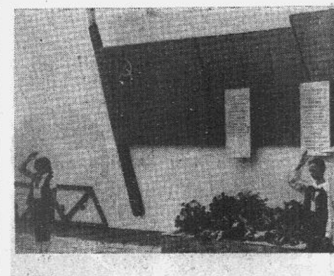

Йиццлургйоаца цІераш

Шоай декхар кхоачашдеш болча хана боабаьча милице болхлошта дегІа мемориальни памятник хьаделлара хетаяь митинг хилар Заводской районе укх деношка.

«СССР чурча гІулакхий министра приказагІа г. Грозне Заводской райисполкома милице отдела лични состава спискашта юкъе массаза а хургболаш дІаязболба шоай декхар кхоачашдеш болча хана боабаь милице сержант Батаев Биберт Хозиговичи зІамагІа вола лейтенант Кирин Владимир Ивановичи» — иштта йоазув да памятника тІа.

Памятник хьаделлача баьхкабар милице дуккха болхлой, баха нах, пионераш.

Лоаца къамаьл а даь, митинг хьайийллар Заводской райсовета исполкома председатела Дробязко Олимпиада Ивановнас. Советски Союза гимн йоаккх, Заводской райисполкома чурча гІулакхий отдела начальника милице подполковника Карев Александр Алексеевича тІера даьре кхоллар Іо а даьккхе, хьагучадоаккх памятник. Сийлен ха тІа овтт милице сотрудникаш, пионераш, байнарий новкъостий.

ЦаІ шоллагІчо хувцаш къамаьл де микрофона хьалхашка увтт милице ветеран Николай Иванович Лапшин, участкови инспектор Владимир Сямов, РОВД комсомольски организаце секретарь Лечи Ясуев.

Шоай новкъоста памятник дегІача баьхкабар Грозненски химкомбината болхлой.

Митинг чакхйоалаш къамаьл дир Нохч-ГІалгІай АССР чурча гІулакхий министра заместитела полковника Багашев Даши Аюбовича.

Импровизированни трибуна хьалхашка гІолла строевой тІа боаккхаш чакхбоал Заводской райисполкома чурча гІулакхий отдела болхлой. Зуламхой лувцаш байнача шоай новкъостий сий ду цар.

Р. БОКОВ.

СУРТА ТІА: Батаевнеи Киринаи оттадаь мемориальни доскаш.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

ФУТБОЛ

Самардийнахьа Ярославле «Шинникаца» ловзаш хилар Грознера «Терек». Из вІашагІкхетар а цхьаккха командас совле ца йоаккхаш счет 0:0 йолаш чакхдаьлар. ХІаьта цу туре «А» класса хьалхарча лигера кхыйола командаш шоайла иштта лайзай:

«Колхозчи» — «Пахтакор» 1:1, «Нистру» — «Таврия» 1:1; «Металлург» — «Нефтчи» 0:1; «Даугава» — «Торпедо» 1:2; «Рубин» — «Спартак» (Орджоникидзе) 0:0; «Звезда» — «Спартак» (Нальчик) 3:0; «Кузбасс» — «Кубань» 3:0; «Памир» — «Кайрат» 0:0.

19-ча июне «Тереко» С. Орджоникидзе цІерагІча стадионе тІаэц Кемеровера «Кузбасс».

СССР ФУТБОЛЬНИ ЧЕМПИОНАТА «А» КЛАССА ХЬАЛХАРЧА ЛИГА

ТАБЛИЦА

	Л	К	Н	Э	Б	О
«Нефтчи»	13	8	4	1	22—11	20
«Пахтакор»	14	7	4	3	21—9	18
«Кайрат»	12	5	6	1	10—4	16
«Таврия»	13	7	1	5	23—12	15
«Нистру»	13	5	5	3	18—13	15
«Спартак» И-Ф.	12	5	5	2	12—8	15
«Колхозчи»	13	6	3	4	16—20	15
«Памир»	14	4	6	4	9—13	14
«Металлург»	13	5	3	5	16—11	13
«Шинник»	11	5	3	3	12—11	13
«Звезда»	13	5	3	5	18—17	13
«Торпедо»	12	4	5	5	12—12	13
«Кузбасс»	13	4	5	4	12—12	13
«Терек»	13	3	6	4	10—14	12
«Даугава»	13	4	2	7	17—16	10
СКА	13	4	2	7	12—17	10
«Спартак» Орд.	11	1	7	3	6—11	9
«Рубин»	13	2	5	6	6—14	9
«Кубань»	13	2	3	8	9—20	7
«Спартак» Нл.	12	0	4	8	7—23	4

Дешара кердача шерага

ШКОЛА ТОАЮ

ТІеххьара гургал ма-теххе а, 1976—1977 дешара шера кийч бала болабелар МагІалбика района Инаркъерча № 12 йолча юкъерча школе. Завхоза Гатиев Яхьяс хьалхе а Іалашдаьдар мел эшар: кІир, цемент, басар, ардакхаш, кхыдараш.

Деха гІандаш, парташ, дехачара ийнаш, кораш, наІараш, кхыйола инвентарь тоаеш латт, басар хьокх, пенашта, тховнашта кІир тох, хІаьта штукатурка ехача маркхалца тоаю. ХІанзле а дуккхача классашка балхаш даь баьннаб школа дешара кердача шерага кийчъеш бола болхлой.

Белгалбаьнна дика къахьег школа технически болхлоша Арсамакова Гулаза, Картоева Лизас, кхычар.

Д. КАРТОЕВ.

ФЕ ХИЛА

Из хатар хилар сайрийна Мусоров Павла цІерагІча улица тІа. Ший нана йолчара пхиъ шу даьннача ший йиІигаца гІаш цІаводаш вар да. Ала деза гІашлой машинех кхы дукха лоралуш ца хиннилга. Иштта, наькъа тІа кхерам ба е бац ма-доаггІа ца а хьожаш трамвайни остановкагахьа наькъах дехьбовла белар уж.

«Автомотолюбитель» яхача республикански общества доалахьа йола автомобиль лехкаш хиннача М. Мосаевна ховш дар, общественни транспорта остановкана гарга кхаьчача къаьстта фе хила везилга. Наькъашка лелара бокъоний вокх пункто из декхарийла вора гонахьара хІама дика гуш доацача хьалашка кхерамзле Іалаш еча сухалах мара машин ца яхийта. Цхьабакъда е из а е вож а дазар водитело. Кхерам болча, хІама дика бІарга ца гуча хьалашка сахьата 70 километр сиха машин лаьлла Іовоагlap из. ХІаьта из сухал городашкен нах бахача моттигашкен автотранспорта оттаяьча сухала эггара лакхагІча боарамал а тІех яр. ГІашлой лора ца баларах, водитело наькъашка лелара бокъонаш цІенхаштта толхаярах ши саг велар цу сайрийна.

Кхы цхьаькха а да. Из хатар иштта гІайгІане чакхдалара гІо дир хІанз вай дувцаргдолча гІулакхо а. ГІашлошта ше машин тІатехачул тІехьагІа лозабаь нах а йица сихха уллув йолча 2-ча горбольнице вахар водитель Мосаев. Цхьабакъда, дежурни сестрас фухха дича а хьаэца тиганзар больница коа латтача машинача лозабаь ихка нах. Кхыметтел дежурни лорага а хоам баь хиннабацар цо. Цун жоп лоаца дар: «ЙиълагІча больнице дІабига».

Кхы дукха къахетамегІа хилазар 4-ча горбольницера кІай халаташ дувха дежурни кхо болхло а... Водителах ца боалаш мара коа ІокІалабалазар уж.

Дале а хам баь варгвоаца ха дІаяхаяр. Дан йиІиги дийна бацар водителга уж 1-ча горбольнице дІабига яьха лор царна тІакхаьчача хана. Цу сайрийна хинна хатар иштта гІайгІане чакх ца дала а мегар лозабаьча наха ший ханнахьа лорашкара гІо-новкъостал кхьачадаларе.

Лораш дега чІоагІа, къахетам боацаш хинна из гІулакх дийцаш шоллагІча горбольница коллективе. Хетаргахьа, из дош дувцаргда йиълагІча горбольница коллективо а.

ХьалхагІа санна хІанз а нийслу пассажираш, къаьстта бераш, дІа-хьа кхувлара бокъонаш цІенхаштта телхаю моттигаш. «Урус-Мартановски» совхоза трактариста Р. Домаева уж бокъонаш телхаярах велар № 4 йолча школе 1-гІа класс чакхъяьккха Н Сургуев.

Чакхдаьнача кІира 7 саг ве а вувш, 29-нена човнаш а хулаш 67 хатар хиннад республика наькъашка.

ГАИ МВД.

АКАДЕМИКА М. Д. МИЛЛИОНЩИКОВА ЦІЕРАГІЧА КЪАХЬЕГАМА ЦІЕЧА БАЙРАКХА ОРДЕНА ГРОЗНЕНСКИ МЕХКДАЬТТА ИНСТИТУТО ДІАКХАЙКАДУ 1976—1977 ДЕШАРА ШЕРА ДИЙНАХЬАРЧА, САЙРИЙНАРЧА, ЗАОЧНИ ФАКУЛЬТЕТАШКА УКХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕХ ДЕША СТУДЕНТАШ ДІАЧУЭЦАШ ХИЛАР:

1. Геологи, мехкдаьттеи гази йоаллача моттигашка разведка яр. (Дийнахьеи заочнии деша).

2. Пайдане оахкалаш дола моттигаш лахареи цига разведка яреи геофизически методаш укх специальностех: структурни (аренашкара) геофизика; скважинашка тоххамаш дара геофизически методаш. (Дийнахьареи заочнии дешар). Цу специальностах заочно деша дІачуэц юкъера специальни образовани йолаш вар, е цу специальностах болх беш вар.

3. Гидрогеологии инженерии геологии. (Дийнахьара дешар).

4. Прикладной геодези. (Дийнахьара дешар).

5. Мехкдаьттеи гази йоаллача моттигашка болх дІаболабари цига комплексни механизаци яри укх специализацеех: мехкдаьтта доаллача моттигашта эксплуатаци яр; газ йоаллача моттигашта эксплуатаци яр. (Дийнахьареи заочнии дешар).

6. Мехкдаьттаи газеи скважинашта бурув тохар. (Дийнахьара дешар).

7. Мехкдаьттаи газеи промыслай машинаши оборудовании.

8. Химически производствай машинаши аппараташи. (Дийнахьареи сайрийнареи дешар).

9. Лоаман балхашта электрификаци автоматизаци яр. (Дийнахьареи сайрийнареи дешар).

10. Химико-технологически процессашта автоматизаци комплексни механизаци яр. (Дийнахьареи сайрийнареи дешар).

11. Химически мехкдаьттеи гази чакхъяккхареи технологи. (Дийнахьареи сайрийнареи дешар).

12. Керттерча органически нефтехимически синтеза технологи. (Дийнахьареи сайрийнареи дешар).

13. Промышленни граждански гІишлошъяр.

14. Экономика, мехкдаьттаи газеи промышленность вІаштІехьъяккхар укх специальностех: мехкдаьттеи гази йоаккхача предприятешкара болх вІаштІехьбаккхари планировании (дийнахьара, сайрийнара, заочни дешар), мехкдаьтта чакхдоахачеп мехкдаьтта химически предприятешкара болх вІаштІехьбаккхари планировании (дийнахьареи сайрийнареи дешар).

15. Юкъара технически дешар (алхха заочни факультете):
а) машиностроительни поток;
б) энергетически поток.

Дийнахьарча факультеташка заявленеш дІаэц 1976 шера 20 июне денз 31 июле кхаччалца.

Деша водачо дІалу экзаменаш — **1976 шера 1 августа денз 20 августага кхаччалца.**

Сайрийнарча факультете заявленеш дІаэц 1976 шера 20 июне денз 31 августага кхаччалца.

Деша водачо дІалу экзаменаш — **1976 шера 11 августа денз 10 сентябре кхаччалца.**

Заочни факультете заявленеш дІайийю 1976 шера 20 апреле денз 31 августага кхаччалца.

Деша болхарашкара массехк потокагІа дІайийю экзаменаш **1976 шера 15 мая денз 10 сентябрага кхаччалца.**

Деша дІачуэцара бокъонаш ерригача вузашка цхьатарра я.

Эшаш йола справкаш еха мегаргья укх адресагІа: инд. 364902, гор. Грозный, ГСП-2, Нохч-ГІалгІай АССР, Орджоникидзе цІерагІа майда, 100, приемни комисси, № 108 йола кабинет.

Телефон № 2-90-58, кхы тІа 0-8 2 звонок.

ТЕЛЕВИДЕНИ

15 июнь

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Іуйрийнара гимнастика. 9.30 — Островский. «Бертийи жайи» яха СССР Паччахьалкхеп Академически ЗІамигача театра фильм-спектакль. 14.20 — «Хьа къахьегам хьа сийле я» яхача документальни фильмай программа. 15.10 — Маркова творчество. 15.55 — Бт. Берашта. «Къаьнара крепость» яха фильм. 2-гІа сери. 16.45 — Бт. Объектив. 17.20 — Бт. «Нергаби» яхача берий ансамбла концерт. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Бт. ХІара сурта тІа малх ба. 18.30 — «Дунен халкъашта юкъерча конкурса лауреата Могилевский Евгене дІалокх» яха фильм-концерт. 19.00 — Бт. Мальцев Терентий Семеновича дувц. 19.30 — Бт. Футболах йола СССР чемпионат. Динамо яхача Центральни стадионера трансляци. 21.15 — «Ха». Информационни программа. 21.45 — Центральни телевиденен Ерригсоюзни радиои эрсий иллей хора концерт. 22.10 — Бт. Говрий спортах йола СССР чемпионат. Минскера передача. Йистеяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «ДІалекх пионерски зурмаш» яха берашта дола фильм. 18.30 — «Нохч-ГІалгІайчу гІолла». Информационни программа (эрсийи гІалгІайи меттала). 18.50 — ХІара балха денна — дикала Знак. Юрта школа хьалъеча (гІалгІай меттала). 19.10 — Киножурнал. 19.20 — Дунен халкъашта юкъера обозрени. 19.35 — Ялата хьакъехьа йола партийни йоакхо. Толам идейно-политически Іалашбар. 20.00 — Документальни фильм. 20.10 — «Сийле хийла хьа кулгий, дьтталеладархо!». «ХІара кхайна — дикала Знак» яха социалистически яхь дІайолаяьрашта — новкъост Ерохина мехотряда дола концерт.

16 июнь

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Бт. Іуйрийнара гимнастика. 9.30 — «Орленок» яхача телестуде залера концерт. Центральни телевиденеи Ерригсоюзни радиои йоаккхача берий хора выступлени. 10.15 — Бт. «Санникова лаьтта» яха художественни фильм. 11.45 — Бт. «Дунен халкъашта юкъерча конкурса лауреата Могилевский Евгене дІалокх». 14.25 — Телевизиони документальни фильм. 14.55 — Бт. Литературни вІашагІкхетар. 15.40 — Бт. Вай сомий беш. 16.10 — Бт. Берашта. «Къаьнара крепость» яха фильм. 3-гІа сери. 17.15 — 24 сахьат. Волгоградера информационни программа. 17.30 — Юртара горизонташ. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Самукъане ноташ. 18.30 — Вахара социалистически хьисап а халкъа хьал-торо а. 2-гІа передача. Передачана юкъе дакъа доацаш ва СССР Госстроера граждански гІишлошъечен архитектуран Паччахьалкхен комитета председатель Фомин. Передача дІахьу политически обозревателя Вознесенске. 19.45 — Бт. Спортлото тираж. 19.55 — Бт. «Безамга довлар» яхача телевизиони художественни фильма премьера. 1-гІа сери. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Бт. Футболах йола СССР чемпионат. «Динамо» яхача Центральни стадионера передача. 22.15 — Бт. Орбеляна хьалхе лелаеш йолча Армене Паччахьалкхен эстрадни оркестра концерт. Йистедаьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — Берашта дола фильм. 18.30 — Кагирхой а атеизм а. ВЛКСМ Ножай-Юртовски райкома секретара Дукузова выступлени. 18.40 — «Нохч-ГІалгІайчу гІолла». Информационни программа (эрсийи нохчийи меттала). 19.00 — «Папановца вІашагІкхетар» яха телефильм.

РАДИО

15 июнь

6.30 — «Юртара Іуйре». Лоаман колхозера репортаж. 6.50 — АргІанарча политденга. 7.20 — Республикански газетий обзор. 7.32 — Хоамаш. 8.25 — Халкъа ашараш (гІалгІай меттала). 8.45 — Политпросвещене сетера итогови занятеш. 9.15 — «Каникулаш а уж дІа миштa хьоргья а» яха даьштеи воаноштеи йола беседа (нохчий меттала). 9.30 — «ХІанзара къона саг» яха радиовыпуск (гІалгІай меттала). 16.00 — Тха почта (нохчий меттала). 16.15 — «Бригадир» яха радиоочерк (нохчий меттала). 16.30 — Социалистически яхье хьалхалаттарашта дола концерт (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

16 июнь

7.20 — Республикански газетий обзор. 7.32 — Хоамаш. 8.25 — «Яхьа партийни кулгалдар» яха Хорошилова беседа. 8.40 — Ашараш. 9.15 — «Пролетарски интернационализм а хІанзара ха а» яха историческа Іилма[4] кандидата Аганесяна беседа (гІалгІай меттала). 9.30 — Грозненски ремонтно-механически завода производствана хьалхалаттарех дола радиодувцар (гІалгІай меттала). 9.40 — Интернациональни доттагІлен клуб. 16.00 — «Призвани» яха Ведзижева очерк (гІалгІай меттала). 16.15 — «Обществон закони» яха радиожурнал (нохчий меттала). 16.35 — Ашараш. 16.45 — «Юртара вахар». Веденски районера передача (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гІоллеи Грознеи хайра морхаш а йоацаш, секунде 3—7 метр сиха мух а хьекхаш хилен фегара температура республике гІолла 24—29 градуси Грозне — 26—28 градуси йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана хувцалуш морхаш а йолаш цхьайолча моттигашка догІа а делхаш, тайп-тайпарча оагІонашкахьара секунде 3—7 метр сиха мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 9—14 градуси дийнахьа — 19—24 градуси йовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

КЪУНА КЪОАЛ

(Йистедоалар. Долалур 3-ча оагІо тІа).

Шекваьлар Ризван. Цхьа къайле йолаш хийтар цунна тІеххьара Дудара дешаш.

— Фу саг ва из? — хаьттар цо шийна уллувра массехк гІа гаьна ваьннача Дударага.

— Со мукъа вац.. Сона саготa ахча эш, — юха а ваьзар Дудар.

— Сабардел, сабар! — сихвелар Ризван вагІачара ура а отташ. — Ма-сихвелар хьо.

— А, а, со ахча лаханза варгвац.

Цунна тІехьаваллал сабІарзделар Ризвана.

— Айя, ахча-м аз цхьаннахьара лохаргда селла сагота эшаш дале... Сона-м цхьа лоадам боацача гІулакха хьона из эш мотташ вар.

Цхьа башха а доацаш юхавийрзар Дудар Ризвана майрра бІарахьежар из хІанз.

— Хьай безам беце ма да... Сайна из дала саг коравоагІаргвац аьнна вепавап со-м.

ХІанз хувцаеннаяр пар моттигаш. Нагахьа тхьовра Дудар Ризванага хьеставаларца хьежаш хиннавале, хІанз Ризван ше кийча вар Дудара хьоаставала. Цо шаьра кхетадаьдар цхьа къайле йоацаш Дудар воацилга.

— Хьайна иштта гІулакха эшаш хилча хьала дезар-кх,— гарга кхача гІертар Ризван.— Со-м хьона из ахча къаракъа эш мотташ вар.

— Каракъ малда аз, е доагадолда... Из са сай гІулакх да. Аз-м мича ях е хьога а, е кхычунга даьла духьа сайна ахча да, — Ризвана майрра дІатІагІертар хІанз Дудар.

— Пхи сом мара эший хьона? — хаьттар Ризвана кІезига хьалха из пхи сом ше цунна дала ца тигарах вицвелча санна.

ХІанз хьалхле Дудaрагахьа яр, цулухьа сихлацар из жоп дала. Масайттазза дІа а хьа а волавелар из. Ризвана ков дихта воаллаш санна.

— Гой хьона, — аьлар цо юххера а. — ГІулакх тІехьа а ца доахаш деша хоадам бича бакъахьа хет сона. ТІехь-тІехьа гешаш латтар Ризван шийна пайда хургбола моттиг хьаьынна хиларах.

— Хьаалал, фу гІулакх да из? — кхы сатохадаланзар Ризванага.

— УстагІа эший Іа?

Цецваьлар Ризван. Дуккха а лечкъаяь хІамаш нийсяр цо Дударагара. Бакъда хьайба цо хьоахадеш цІаккха а хезадацар.

— Фу устагІа ба из?

— Биъ ког а болаш, ши муІа а агІаш.

— Укхаза бегаш эшаш бац. Мичара бенаб из?

— Цувца хьа гІулакх дац. УстагІа хьога бохкар со ва, къа-бала сай а долаш.

Цхьан юккъа чІала йир Ризвана. Дагахьа раьза хилар из тІехьарча Дудара дешашта. Къа-бала укхо шийна тІаэцаш хилча са фу гІулакх да аьнна хийтар.

— Цунна а бакъ ва хьо, — аьлар цо юххера а. — Фу дехаш ба хьа из?

— УстагІа урс хьекха ба...

— Сона башха бац, — юкъейиккхар Ризван, — сона хьасапа эш из. Фу дех цунах?

— Пхи тума, — кІирвенна Ризвана бІарахьежар Дудар.— Туллабенза а ба хьона.

— Тула-м айса а бергбар аз.. Вешта пхе тумах лош хургдац. Пхе тумах-м аз дийна а болаш, маьрша а болаш устагІа эцаргба.

— Фу лургда Іа?

— Масса кийла дулха юлларгья цо?

— Ткъаь шиннел кІезигагІа я юлларгьяц, ткъаь ялхнел тІех а юлларгьяц.

— Пхийтта сом лургда аз,— кІирвенна Дудара бІарахьежар Ризван, цунна фу хетхьогІ аьлча санна.

Ши тІоара вІашагІа а теха велавелар Дудар.

— Укх чу ча доал-м моттац хьона? — шийна хьаь юкхье пІелг оттабир Дудара. — Пхийтта сомах дІа ца бала-м аз цІагІа буаргба из.

Ризвана-м кхетадора ше аьнна мах кІезига хилар. дале а Дудар ма-могга чухьнахьа ваккха гІертар из

— Алал, хІаьта, сенах хьалургба Іа из? — хьаьттар цо.

— Диъ тума!

— Ши тума!

— Диъ тума!

— Ши тума!

Цхьан ткъаьх минута къийсачул тІехьа юххера а шин туманех пхе сомаш тІа сецар цар мах.

— Ахча хьадал, — кулг дІахьовладир Дудара.

— Цкъа устагІа хьабеча.

— УстагІа бийсан мара хьаба йиш яц. ТІаккха-м шаккхе а лоацаргвар вай шиъ.

— УстагІа хьабеча ахча а хургда.

— Сона укх сахьате эш ахча, — кхеравелар Дудар.

ЭтІа минут яланзар уж шиъ, бакъда шийна тІабоагІаш лаьтта пайда дІахеца Ризвана ца ларах хІанз цхьа тума дІа а денна лисар устагІа хьабеча лургдолаш соцалир цар.

— Кхы цхьаькха а да аз хьогара хьадехаргдолаш, — аьлар Дудара юххера а.

— Фуд из?

— Сона дув баа беза Іа вай баьча маьхах садоаллача сага хІама хойтарг ма дац аьнна.

Цунна раьза хилар Ризван. Дудара хьалха а доахаш ший устазах дув биар цо из сагага ца хайта.

...Нах бийшабар ги доаллаш гали а долаш Дудар Ризвана коа веча. Корах шортта хІама теха лоалахо сомаваьккхар цо.

— Хьабера аз, — шортта йистхилар из араваьлпача Ризванага.

— Мичаб из?

— Укх гале чу боалл.

Лох а венна галена пкъашозза пІелг Іеттар Ризвана. ТІаккха шинна кулгаца хьальайдир цо гали. Гели дезо хийтар цунна.

— Бакълийнав хьо, — раьза волаш йистхилар Ризван. — Іурра мара укхан гІулакх делга хургдац са. Тховсарчоа Іовужаргва со.

— Из хьа хьай гІулакх да. Вешта диса ахча сихха хьадал.

Чехкка чу а ваха пхийтта сом хьаэцра Ризвана.

— Беркат хилда, — ловца баьккхар Ризвана.

— Хьона а хилла.

Ризвана хацар вела ца вала гІерташ Дудара сакъувла меллa хала дар.

ШоллагІча дийнахьа совхоза коа веча Іаббасаца латтар Дудар, йоккха гІадж бе а йоаллаш сихха воагІача Ризванах цуц бІарг кхийтача.

Бакъда Дудар кхеравалазаф, валапзар.

— Да хьакхийца валларг, вошийна вир хиларг, — пхьарч Іе волавелар Ризван гаьнара.

Цецваьнна дІахьежар Іаббас.

— Фу хиннад цунна? — хаьттар цо Дударага.

Валамаш эзар Дудара.

— Сона-м хац... ГІа дайна хургда.

Ризвана Дудара лоастаяь гІадж Іаббаса хьалаьцар.

— ЭгІаваьв хьо, фу леладу Іа? — Ризван дІа а ца хецаш саббаре йистхилар Іаббас.

— ЖІали! — цІогІа ухар Ризванага — ЖІали.

ЖІали цо Дударах йоах моттаделар Іаббаса. ЖІалеш-м шаккхе а дар цо аьнна хийтар цунна дагахьа.

Шек а воацаш велакъежар Дудар Ризвана шийна еш йола яппараш дергах, а ца кхеташ санна Цуцен Ризвапаи мара хацар дувшаш хиннар сейсара устагІа ба яьина Дудара Ризванага дехка хинна къийдепла жІали долга. Ха йиш а яцар: Дудара из наха ховлга эшаш дацар. ТІаккха Ризвана устазах биъ дув къарбе йиш яцар.

Редактора заместитель
М. М. ХАМХОЕВ.

ТХА АДРЕС: 364051. г. Грозный, Ленина, 9 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктоккхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделан — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректоре — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051. г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен ереи, шоаттен деношка

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске 92. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», Маяковского 92. Заказ № 4377.